

Uredništvo in upravnništvo:
Maribor, Koroške ulice 5.

„STRAŽA“
izbaja v ponedeljek, sredo in petek
popoldne.
Rokopisi se ne vračajo.

Z uredništvom se more govoriti
vsak dan od 11.—12. ure dopold.

Telefon št. 113.

STRAŽA

Naročnina listu:

Celo leto 12 K
Pol leta 6 K
Četrt leta 3 K
Mesečno 1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila
se računijo s 15 vin. od 6 redne
petitvrste; pri večkratnih ozna-
nilih velik popust.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 101.

Maribor, dne 27. avgusta 1909.

Letnik I.

Nar. obrambna politika.

Ker se Nemci zadnji čas vedno globlje in na več krajih vjedajo v naše narodno telo, zato moramo Slovenci bolj kot kdaj poprej misliti na ohranitev svoje posesti. Pod besedo posest pa ne mislimo samo slovenske zemlje, ampak v prvi vrsti slovenske ljudi. Z vso resnostjo moramo delati na to, da se nam nihče izmed naših ljudi več ne izgubi v tujem morju.

Kako se nam pa izgubijo naši ljudje in postanejo za narod brez pomena ali celo njegovi hudi nasprotniki? Prvič, da postanejo zagovorniki nemškega jezika in širitelji nemške misli med nami. — Ljudstvo imenuje te vrste ljudi nemškarje. Drugič odidejo naši ljudje v nemške kraje ter se tamkaj asimilirajo nemškemu narodu. Na te dve vrsti ljudi je treba pri narodno-obrambnem delu obračati svojo pozornost.

Da se naši ljudje ne izneverijo slovenskemu mišljenju, zato bi v prvi vrsti moralo skrbeti učiteljstvo. Ako se v šoli vcepi deci narodna zavest in se mu vname narodno navdušenje, potem bodo med njimi le redki odpadniki. Da je temu res tako, dokazuje nam češki narod, med katerim izvršuje šola tudi narodno vzgojo. Čeh lahko gre po svetu, kamor hoče, povsod ostane z malimi izjemami zvest svojemu češkemu narodu. Pri nas pa šola popolno zanemarija narodno vzgojo. So šole, iz katerih prihajajo otroci, ki niti ne vedo, da so člani slovenskega naroda in da so mu dolžni ohraniti hvaležnost in pa zvestobo.

Tudi češki narod nima drugega šolskega zakona, kakor ga imamo mi. Tudi češke šole nimajo za narodno vzgojo posebnih predpisov, pač pa imajo narodno učiteljstvo.

Pred kratkim je imela Zveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljev — recte Zveza slovenskih liberalnih učiteljev — svojo veliko skupščino v Mariboru. Leta in leta že zasledujemo govore na teh zborovanjih, toda kdo se spominja, da bi se slišali kdaj med temi ljudmi planteti govori za narodno vzgojo slovenske dece? Kdo se spominja, da bi se ti ljudje pečali z vprašanjem, kako odstraniti narodno mladost v ljudstvu že z delovanjem v ljudski šoli? Kdo se spominja, da bi si ti ljudje osnovali kak program za rešitev slovenske dece ob mejah in drugod v ogroženih krajih?

Zares, studi se nam, da liberalno učiteljstvo, v kojega taboru je pretežna večina slovenskih učiteljev in učiteljic, govori vedno le o dveh nalogah, ki jih čutijo v sebi: zvišanje svojih plač in gonja proti klerikalnemu zmagu. To dvoje jih družijo, to dvoje jim je edini ideal, to dvoje je res njihov program. Učiteljstvo, ki nima višjih idealov, je nesreča za vsak narod in naše liberalno učiteljstvo je za nas Slovence velika nesreča.

Narod sam plačuje to učiteljstvo, da mu vzgaja deco v narodnem, verskem in gospodarsko-treznem duhu. Toda kako izvršuje naše liberalno učiteljstvo nalogo, katero mu podeljuje narod. O narodni vzgoji ni nobenega duha, pred versko vzgojo se jim ježe lasje, o gospodarski vzgoji pa itak nimajo ne duha ne sluha. Vsaka učiteljska moč bi lahko tudi pri sedanjih šolski postavi in sedanjih šolskih delcih vzgajala mladino v narodnem duhu. Saj nima za svoj nrbtom vsak dan inspektorja, nobena moč ga ne more zadrževati, da bi v mladih srcih ne vžgal ljubezni do materinega jezika in lepe slovenske zemlje. Le duh, kateri vlada v našem učiteljstvu, ta grobokopni, razdiralni, brezidealni duh je kriv, da naš narod ne dobi v šoli narodne vzgoje in da je narodno odpadništvo pri nas na dnevnem redu.

Nam je dobro znano, da so glede na to vprašanje voditelji liberalne stranke z učiteljstvom ravno tako nezadovoljni kakor mi. Ampak, ker so učitelji njihovi najboljši agitatorji, ker vedo, da je pravi vzrok vsemu zlu ravno liberalni nauk, zato morajo molčati in jih eventualno zagovarjati.

Delo, katero zanemarjajo liberalni učitelji, mora nadomeščati in nadomešča naša prosvetna organizacija. Pričakovati bi bilo, da bi učitelji vsaj izven šole sodelovali pri narodno-vzgojevalnem delu, toda tudi tukaj jih vidimo, da stoje ob strani ali pa celo z intrigami ter neprikritimi napadi nasprotujejo.

Izguba, katero ima naš narod s tem, da mu odide veliko ljudi med druge narode, je velika in zato mora tudi naše obrambno delo biti veliko. Naši somišljeniki se naj torej ne strašijo velikega narodnega davka, ki jim ga nalaga mlačno učiteljstvo, temveč za ohranitev svojega naroda naj jim ne bo nobena žrtev prevelika. Prišel bo čas, ko bo liberalni duh iz našega učiteljstva izginil in s tem časom bodo napočili tudi boljši dnevi za slovenski narod.

polnem pomladanskem večeru, bogat v slikah in docela neprisiljen — spoznate ga na prvi pogled. Plastika Meškova je dovršena, njegova fina psihologija zasleduje natančno vsak utrip srca in duše tje do poslednjih vibracij in odsevov ter najde za vse posebne barve in nijanse v izrazu.

Življenje Meškovo — življenje priprostega slovenskega duhovnika. Rojen 1874 v Ormožu* na Stajerskem je študiral gimnazij v Ptuj in Celju, bogoslovje tri leta v Mariboru, zadnje leto pa v Celovcu, kjer je bil v mašnika posvečen. Kaplanoval je menda na štirih krajih, bil dvakrat administrator, je deloval nekaj časa kot župnik v St. Danijelu, pred dvema letoma pa je bil umeščen kot župnik pri Mariji na Zili na Koroškem. Večkrat pretrga bolezen njegovo delovanje ter ga priklene na posteljo. Iskaje zdravja je enkrat zablodil tudi na Češko v Karlove Vare, odkoder si je odnesel motiv za črtico „Obraz.“ Potoval je po Ogrskem, Hrvaškem, Dalmaciji, bil tudi v Lurdu. S svojim milim, odkritim, pristranim značajem si je pridobil spoštovanje in ljubezen kakor pri ljudstvu tako pri mnogoštevilnih prijateljih. Slovenci izgovarjajo njegovo ime z ponosom.

V češčino so Meška doslej prevajali: B. Prusik: „Srakoterjeva hruška“; Ahasver: „Ali niste molili zame?“, „Romanca o žalostnem jutru“, „Na sveti post“, „Pozabljena“, „O človeku, ki se je vračal“, „Meditacija jesenskega večera“; Jos. Pata: „Človek je bil . . .“; Rudolf Linhart: „Dolga je še pot“; E. Romar: Simon Gregorčič (študija). List „Meditace“ pripravlja v Ahasverovem prevodu Meškovo knjigo „Ob tihih večerih.“ Ocene o njem sta pisala: Dr. Fr. Vidic in Jos. Pata v „Slovansky prehled“, Ahasver pa v „Novy Vek.“

* Pravilno: pri Sv. Tomažu blizu Ormoža. Op. prev.

Goriške volitve.

Gorica, 25. avg.

Nekaj informativnih besed! Pred volitvami stojimo. Splošni volilni razred voli dne 26. septembra, kmečke občine dne 10. oktobra, mesta in trgi dne 21., trgovska zbornica 29. in veleposestvo dne 30. oktobra. Volilni boj v časnikih se je že pričel in se bo kmalu razširil tudi na volilce ter našel svoj izraz v več ali manj burnih zborovanjih ter ravnotaki agitaciji.

Nas zanima le boj na slovenskem Goriškem. Stiri stranke se bodo borile za mandate. Relativno najmočnejša stranka je naša Slovenska ljudska stranka. Glavna smer njenega delovanja je ista kakor kranjske Ljudske stranke, toda edinstvi in složnosti ni v njej take kot na Kranjskem. Kakor med Nemci tako so tudi na Slovenskem vse krščanske stranke morale narediti prehod iz konservativne struje v demokratično krščansko-socialno strujo. Na Kranjskem se je izvršil ta preobrat na javnost mirno, čeprav se je za kulisami tuintam še kak okostenel konservativec jezil na demokracijo novih ljudi. Pri vas na Stajerskem se pa ta prehod sploh ni čutil, ker so vas liberalci do zadnjega časa držali v složenem objemu, dokler vas nazadnje niso pahnili od sebe proč ter si zasnovali lastno organizacijo, gotovo računajoč na večjo število somišljenikov, kakor so jih v istini dobili. Pri nas na Goriškem pa se vrši amalgamacija jako počasno in z vedno nevarnostjo, da pride do javne ločitve.

Konservativna struja stoji pod vodstvom dr. Gregorčiča, krščansko-socialna struja pa smatra med posvetno inteligenco za svoje voditelje dr. Brecljina in dr. Dermastija. V vrstah konservativne struje so zaslužni možje, ki so za narodni preporod Goriške veliko delovali in žrtvovali, krščansko-socialni tabor pa ima mladino, polno idej in veselja za vsestransko organizacijo slovenskega goriškega ljudstva. In ta mlada struja je že tudi praktično pokazala svojo delavnost v podrobni krščanski organizaciji. Zato celo upravičeno zahteva, da sme tudi v politiki sodelovati, dočim zopet popolnoma razumemo, da je konservativni struji težko, nekaterim zaslužnim možem podati penzijsko polo. Starost se bori z mladostjo, upamo pa, da se bo na obeh straneh postopalo modro in previdno, tako da se za volilni boj, in mogoče še tudi za dalje naprej končno vendar doseže

Končam z odlomkom iz „Življenja večerne molitve“:

„Daj, da bodo besede moje, ki jih zapustim mojemu narodu, kakor besede knjige molitvene, v kateri ni nič nečistega in nesvetega! Daj, da bode v njih našel vsak, ki se bo kdaj zamislil v nje, najkрасnejšo molitev, ki mu bo blažila srce v sreči, ki mu bo tolažila dušo v dneh bede in dneh obupa, ki mu bo dvigala vse misli in vse želje in vse bistvo njegovo k Tebi še ob uri poslednji, ob ločitve uri, ko se tudi njemu nagne na večer življenja kratki dan . . .“

Skrivnostni popotnik.

Kapitan Trepel in njegov prvi mornar sta ravno izmerila zemljevide in sta odšla doli v kabine, da bi še punktirala.

Punktira se na ta način, da se izmeri na zemljevidu s posebno pripravo dolžina in širina. Tako je mogoče prav natanko določiti kraj, kje da je ladija na morju.

Prvi mornar, Robert Lamesan, je bil izvrsten računar. Ako se je vsedel k svojim številkam, je pozabil na vse okrog sebe. Ko je bil z računanjem gotov, zakliče, ne da bi kaj privzdignil glavo, h kapitanovi mizi:

— „Petinštirideset stopinj, osem minut, deset sekund severne širine!

Oč pisalne mize ni nobenega odgovora.

— In dvainštirideset stopinj, sedem minut, in šest sekund zapadne dolžine, nadaljuje Lamesan.

Ko tudi sedaj ne dobi odgovora, privzdigne glavo in pogleda po možu ob pisalni mizi, ki mu je kazal hrbet.

PODLISTEK.

Fran Ksaver Meško.

(Rokovat misli o njegovem delu.)

(Konec.)

Treba le srce in misli odtrgati od sveta, s solzami kesanja umiti jih vseh madežev in podariti Bogu v dar — in potem zapoje duša slednjič prekrasni, slavni: Resurrexi . . . pa išče plota in sredstva, da bi Najvišjemu popolnoma ugajala ter izvršila sleherni migljaj njegov, da bi se uresničilo znano: in quietum est cor nostrum, donec requiescat in te, Domine . . .

So to trenutki mnogokrat velikanskih duševnih bojev in trudapolnega, težkega življenja, vselej pa tudi krasne poezije, ki jih Meško prestreže s svojo dovzetno dušo, pa jih s pestrimi barvami nanaša na platno svoje umetnosti, kjer včasih le za hip, mimogrede pusti, da zazvončajo kakor kraguljčki, kakor glas božičnih zvonov v prijateljski sredi, včasih pa zopet napolni z njimi celo črtico, celi spis. Naravnost kabinetni zgledi te Meškove katoliške umetnosti so „Življenja večerna molitev“ v zbirki „Iz mojega dnevnika“, „Svetišča“, „Romanje na Goro“ in „Mir božji“ iz knjige z istim naslovom.

Oblika Meškovega stvarjanja presenečuje s klasično umerjenostjo. V tem oziru tekmuje z njim v slovenski literaturi morda edino-le Ivan Cankar. Meško si je po dolgem iskanju in poizkušanju osvojil popolnoma lasten slog, odgovarjajoč snovi in temperamentu pesnikovemu, njegovi sanjavnosti, hrepenjenju in melanholiji: tu trd in silen kot gorski potok, tam zopet mehak in gibčen kakor vir, vijoč se po travnikih, lehak in pesniški kot pesem, doneča v čaro

enotno in složno postopanje. Nočemo prerokovati, kakšen bo eventualno izid za našo stranko pri volitvah; politični preroki so baje najslabši preroki.

Druga stranka, ki ima med kmeti večje število pristašev, je agrarno-liberalna stranka, pod vodstvom odvetnika dr. Franka in nadučitelja Mermolja. Gonilna moč te stranke so liberalni učitelji, ki za hrbtom dr. Franka in kmečkih pristašev vzdržujejo intimne zveze z liberalno ali narodno-napredno stranko. Stranka se bo prej ali slej gotovo združila z liberalno stranko, ker so razlike med obema premalenkoste, da bi se mogle sploh dolgo časa vzdržati ali celo razširiti. Dr. Tuma ve v „Rdečem Praporju“ povedati novico, da se vsi učitelji agrarne stranke z dr. Frankom že za te volitve potegujejo za skupen nastop agrarne in liberalne stranke in da nasprotuje tej misli izmed voditeljev edini Mermolja.

Tretja stranka je liberalna stranka pod vodstvom Gabrščka. Gotovo je, da bi liberalna stranka bila na Goriškem, tudi ako bi Gabršček ne bilo. Toda istotako gotovo je, da bi Gabršček nikdar ne imel vodstva te stranke v rokah, ako bi svojih ljudi ne teroriziral s „Sočo.“ Liberalci sami ga ne marajo, ampak znebiti se ga ne morejo, in tako je še nadaljni vodja liberalne stranke in kar je zanj glavno, kandidat za dobro plačano mesto deželnega odbornika.

Tudi socialdemokratska stranka bo prihodnjo nedeljo dne 29. avgusta postavila svoje kandidate. Njen perovodja po časnikih je znani dr. Tuma, ženialen in nadarjen človek, a nemirnega, nestalnega duha, ki niha v politiki semintje, danes tukaj, jutri tam. Stranka ni nobeni drugi stranki nevarna, razven pri ožjih volitvah, kjer konsekvantno potegne s kapitalistično buržoazijo proti demokracijskim krščansko-socialnim strankam.

Toliko vam v informacijo, da bo lahko vsakdo zasledoval bližajoči se boj za deželnozborske mandate!

Politični pregled.

Odmevi Bienenrthove avdijence.

V „Denu“ se je izjavil nek priznan politik, ki bo v slučaju, ako se izjalovi akcija Glabinskega, poklican k cesarju radi omogočenja delovanja češkega deželnega zbora, sledeče: Baron Bienenrth je cesarju obširno poročal o sedanjih političnih situaciji. Pa tudi cesar je Bienenrthu obširno razložil svoje stališče. Poleg znane izjave, da se mora omogočiti zasedanje češkega deželnega zbora, je cesar tudi rekel Bienenrthu, da je njegova (Bienenrthova) najplemenitejša naloga, da ustvari trdno parlamentarno večino v svrhu parlamentariziranja kabineta. V političnih krogih prevladuje mnenje, da se Bienenrthova ladja močno maje in da jo bo prvi politični val odnesel.

Iz krščansko-socialnih krogov.

Iz krščansko-socialnih krogov se javlja: Vprašanje po obnovitvi delavnosti parlamenta se vedno bolj spreminja v problem nadaljnega obstoja parlamentarne sistema v Avstriji. Mogoče ga je ohraniti le na ta način, da se ustvari močna majoriteta v državni zbornici, ki bi energično podpirala kak uradniški kabinet ali pa bi po svojih članih sama prevzela vlado. Prva rešitev bi bila v stvarnem interesu uprave vsekakor bolj na mestu, nego druga. Toda upi na tako razrešitev položaja so zelo majhni. Sestava vlade, ki bi izšla samo iz kake osebne koalicije, pa je tudi izključena, ker bi takšna koalicija ne dobila nikdar priznanja.

— Šestindeset vozlov smo prevozili, gospod kapitan. Lep del vožnje že, kaj ne?

Potem vstane, da bi dal kapitanu svoje račune. Toda od strahu se zgane in odskoči nazaj. Ta ki je sedel ob pisalniku, ni bil kapitan Frepel, ampak kakor duh bled mož z globoko udrtimi očmi, ki ga ni videl še nikdar na ladiji.

Hitro steče na krov. Gori je bil kapitan. Ni bilo namreč danes prvič, da je pustil svojega vrlega mornarja samega pri računanju.

— Gospod kapitan, je ječljal mornar bled vsled strahu, nekdo je spodaj, ki ga nisem videl še nikdar v življenju.

— Beži, beži! Gotovo je to drugi mornar ali zalogar (provijantmajster).

— Ne, ne, tujec je, tujec! Pri vašem pisalniku sedi in piše.

— Nesmisel! Že štiri tedne smo na morju. Torej se pač nihče ni mogel pritihočiti na ladijo. Tebi se sanja, Lamesan!

— Popolnoma trezen sem in videl sem prav dobro, ravno tako, kakor vidim sedaj vas!

— Če je torej tako in če misliš, da je kak pri-tepenec na ladiji, je tvoja dolžnost, da ga zgrabiš in predme pripelješ. Kje je? Takoj ž njim sem!

Sedaj je bil vrli mornar popolnoma zbegan.

— Gospod kapitan, do sedaj še nisem veroval v strahove, toda — v ta obraz bi ne gledal rad sam še enkrat!

— Pojdiva torej skupaj, reče smehljuje se kapitan.

— Šla sta doli. Kabina je bila prazna!

— Saj sem ti pravil, da si sanjač!, reče kapitan na pol vesel in na pol jezen.

Češki deželni zbor.

V zadnji seji češkega deželnega odbora je naznanil višji maršal Lobkovic, da namerava vlada sklicati deželni zbor v drugi polovici septembra. Bienenrth je naprosil namestnika, naj poizve od deželnega odbora, ako bi bil 15. september primeren za sklicanje. „Glas Naroda“ poroča k temu: Sklicanje za ta dan še ni gotovo. Nemški zahtevi po gotovih poroštvih se nikakor ne more ugoditi. Pri konservativnih veleposestnikih je zadela zahteva ustavnih veleposestnikov po deželno-odborniškem mestu na energičen odpor. Sploh pa pogajanja o tej stvari še niso rešena.

Nemška nasilnost.

Naučeno ministrstvo je izdalo odlok, da se mora ustaviti poduk na zasebnih čeških šolah v tretjem dunajskem okraju in v Poštorni. Nižjeavstrijski deželni odbor je označil ti dve šoli kot neopravičeni, kakšen vrišč bi pač zagnali Nemci, ako bi storil n. pr. kranjski deželni odbor, kjer je le peščica Nemcev in imajo toliko svojih šol, kaj podobnega. Na Nižjeavstrijskem pa biva na tisoče in tisoče Čehov, in Nemci pozdravljajo ta odlok kot nekaj samoobsebi umevnega.

Domnevana revolucijonarna propaganda v Pragi.

„Češko slovo“ je prineslo poročilo, da grof Aarentahl trdi, da ima v roki dokumente, ki dokazujejo obstoj revolucijonarne propagande v Pragi za časa srbske krize. Grof Aarentahl sedaj baje s temi dokumenti agitira pri dvoru proti Čehom. „Novy vek“ sedaj poroča, da stvar ni popolnoma brez podlage. Grof Aarentahl da je tiste dokumente pokazal posl. Glabinskemu in ta je povedal o tem nekaterim češkim poslancem. V zadnji seji Slovenske Jednote se je o zadevi govorilo in naprosili so ministra Žačka, da si izposluje pri cesarju privatno avdijenco, da se stvar pojasni. Minister Žaček je to obljubil. Tako piše imenovani list.

Perzija.

Nova vlada je poverila komisiji z revizijo dohodkov in izdatkov v perzijski državni upravi tekom zadnjih dveh let. Preiskava komisije je končana in je uničujoča za prejšnjo vlado. Kolikor se je sploh moglo konstantirati, je za leto 1907. primanjkljaja 700 milijonov frankov, za leto 1908. pa 870 milijonov frankov. Šest desetin vseh državnih dohodkov je porabil šah za svoj dvor. Poročilo se bo predložilo novemu parlamentu.

Španija.

Tu so poskusili zopet razdehati neki samostan, v zadnjem trenutku pa je prihitelo vojaštvo in je ustrelilo. Obležalo je 5 mrtvih in 21 ranjencev. Aretacije in hišne preiskave se nadaljujejo. Vsakega, ki ima kak predmet iz kakega bivšega samostana, zaprejo brez odloga.

Maroko.

Pri Melili se je vršil manjši boj med Španci in Mavri. Špansko kolono z živežem so napadli Mavri z dvajsetih točk, vendar so se nazadnje morali umakniti. Zgube na obeh straneh so velike.

Raznoterosti.

Avstrijski katoliški shod. Vedno bolj prihajamo do prepričanja, da nemškimi krščanskim strankam ni več za to, da bi imeli vsi avstrijski narodi od časa do časa skupen katoliški shod. Sicer imajo škodo od tega samo Nemci, kajti mi se nimamo od njih prav ničesar učiti glede organizatoričnega dela,

— Gospod kapitan! Prisegel bi lahko, da sem ga videl. Pri vašem pisalniku je sedel in pisal na vašo ploščo.

Ko pogleda na svoj pisalnik, je kapitan res opazil bela znamenja na črni plošči. Stopi bližje in vidi zapisano s krepkimi, moškimi potezami: Severo-severo-zapadno!

— Kaj pa naj to pomeni? — Da naj premenim smer?

— Slaba šala!, si misli kapitan.

Dobro je poznal neokretno Lamesanovo pisavo. Lepa pisava na plošči ji ni bila prav nič podobna. Vendar obrne ploščo in reče mornarju:

— Zapiši: severo-severo-zapadno!

Mornar uboga. Za njim je poklical kapitan tudi vse druge, ki so znali pisati, in vsak je moral zapisati na ploščo isto besedo. Toda njihova slaba pisava ni bila prav nič podobna oni skrivnostnega popotnika.

Se je li torej res prikradel kak neznanec?

— Vsi možje na krov!, ukaže kapitan. Tam razloži, kar je videl prvi mornar.

— Na vsak način se je vtihotapil pred odhodom nekdo na ladijo. Kdor ga vidi, dobi danes dvojni delež!

Po teh besedah odide v oddelek za krmarja.

Dosedaj čisto ozračje se je med tem prevleklo s temnorudečimi hlapi in ladija je letela sredi brizga-jočih valov. Za njo se je pa vila dolga peneča, se črta, ki je kazala, kje da je ladija hitela.

Črez kake pol ure stopi zopet prvi mornar pred kapitana ter mu pove, da so preiskali vsak kotiček na ladiji, toda brez uspeha.

oni od nas mnogo. Priznavamo, da se takozvani komite za prirejanje katoliških shodov vede po vsem korektno, toda časniki, ki ravno jedo iz njihovih jasl, hujskajo proti slovanskim govornikom in njihove-mu nastopu. Hujskarija proti dr. Kreku je znana. V včerajšnjem jutranjem listu pa hujška „Grazer Volksblatt“ proti temu, da bi kdo govoril na katoliškem shodu drugače nego nemško in preti, da bodo Nemci ob tej priliki zapustili dvorano. V očigled vsega tega se nam zdi edino pametno, pustiti letos Nemce, da sami obhajajo svoj katoliški shod, kajti sicer se ne bodo pomirile njihove razgrete glave, ampak s strastnimi napadi šele razširili prepad.

Razdiralci. Na zadnji Ciril-Metodovi skupščini je dr. Žerjav sprožil misel, da bi se ustanovilo novo gospodarsko obrambno društvo. O dr. Žerjavu je znano, da se povsod po nepotrebnem vmešava in hoče podreti, kar so drugi sezidali. Pri Ciril-Metodovi družbi je to jasno pokazal s tem, da se je po njegovi inicijativi vrglo iz odbora vse katoliške misleče odborniki. Ali ne bi bilo veliko boljše, ako bi se na novo poživela „Naša Straža“, v kateri ste zastopani obe slovanski struji? Sicer bo pa novo Žerjavovo društvo, ki se bo zvalo „Branibor“, gotovo zelo „uspešno“ delovalo, saj sede v pripravljalnem odboru med drugimi tudi dr. Kukovec, „večnemščinar“ po ljudskih šolah, Stibler, ki je pripomogel, da je prevalska posojilnica prišla v nemčurske roke in Velešlovčan Hribar, kojega slavno ime se blišči na liberalni pogodbi z Nemci. Če ti možakarji ne bodo rešili slovenskega naroda, potem smo izgubljeni.

Primorski Slovenci in parlamentarni položaj. Državni poslanec prof. M. Mandič je 22. avgusta na shodu v Mačkoljah v svojem govoru med demonstrativnim aplavzom ljudstva med drugim dejal sledeče: „Vsled slovanske obstrukcije je prišla vlada v najhujšo zagato, ker taka, kakor je, se ne more več predstaviti parlamentu. V tej zadregi je nastopil načelnik „Poljskega kola“ kot vladni mešetar. Sklicaj je načelnike klubov, da reknoscira teren, da-li ne bi bilo možno pritegniti na vladno stran del Slovanov in sestaviti večino parlamenta?! Ali v tem slučaju, ako se sestavi večina proti nam Jugoslovanom, bomo mi kakor en mož proti vladi in bomo obstruirali vsi.“ — V Mirnu na Goriškem se je isti dan tudi vršil shod, na katerem so govorili dr. Breclj, dr. Dermastia in državni poslanec Fon. Zadržal je razložil dalekosežni pomen slovanske opozicije in obstrukcije poslancev S. L. S. v preteklem zasedanju državnega zbora. Odločni boj zoper sedanjih ponemčujočih način v parlamentu bodo poslanci S. L. S. še energično nadaljevali, ne zмене se, ali je komu prav ali ne. Tukaj se gre za narodne pravice, za katere se bodo potegovali poslanci S. L. S. do zadnje moči. Kdor ne drži z njimi, oni dela zoper narod in njega pravice. Na Goriškem ni sto ljudi, ki ne bi odobraval obstrukcije. Celo liberalci sami jo odobravajo. Po govoru poslanca Fona so navzoči z velikanskim navdušenjem odobrili obstrukcijo proti sedanjemu vladnemu zistemu in pozivali poslance S. L. S., naj vstrajajo za pravice ljudstva proti vladi.

Občni zbor „Slov. dijaške zveze“ bo, kakor naznanjen, dne 31. avgusta v veliki dvorani hotela „Union“ z naslednjim vspešnim: Ob 8. uri zjutraj sv. maša v stolni cerkvi, nato zborovanje: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora; 2. poročilo odbora in poročilo pododborov; 3. poročilo revizorjev; 4. volitev novega odbora; 5. sprememba pravil; 6. služajnosti; 7. predavanje tov. cand. iur. Ogrizka „Obrambeno delo“. Tovariše člane S. D. Z. opozarja s tem predsedstvo na paragraf 10. zveznih pravil, po katerem je vsak član obvezan, udeležiti se občnega zbora. Ker je že prejšnji član ob 2. uri popoldne zborovanje znanstvenih odsekov in občni zbor Leonova

— Torej, Lamesan, ali si sedaj zadovoljen?, vpraša z nasmehom kapitan.

Mornar zanika.

— Toda, kaj hočeš še?

— Saj ste vendar videli pisavo?, reče Lamesan z zamolklim glasom.

— Kaj? Ali mar misliš, da naj se menim še dalje za to pisavo?

— Seveda! Mi moramo zakrmariti v severo-severo-zapadno smer!

— Ti se šališ, Lamesan! Svoje smeri vendar ne smemo premeniti! Izgubimo preveč časa!

— Bolje je, da izgubimo čas, kakor življenje!, odvrne mrko.

Kapitan pogleda po morju. Dolgo gleda, kakor da bi bil opazil kaj posebnega. Od juga sem so se gromadili težki oblaki in so otemnjevali solnce, ki je komaj še sipalo nekaj temnorudečih žarkov skozi oblake.

— Severo-severo-zapadno, je mrmral kapitan Frepel, in celo njega, starega, izkušenega mornarja je obšla groza. Skrivnostni popotnik je vendar dobro svetoval.

— Lamesan! Pogledj tjakaj!, reče kapitan. Oni oblaki tam zadaj so razločnejša pisava, kakor ona skrivnostnega popotnika!

— Toda povejo pa isto!, odgovori Lamesan resno.

— Res je! Torej: severo-severo-zapadno! To ukaži krmarju! In naš najboljši čuvaj naj gre na jambor!

(Konec prihodnjic.)

družbe, ki kateremu so vabljeni tudi vsi člani naših društev, je svetovati, da pridete v Ljubljano že v ponedeljek. Na kolodvoru (južnem) bodo naši reditelji, ki bodo imeli bele pentlje, da sprejmejo udeležence, ki še ne poznajo Ljubljane. Vse pa prosimo, da pridejo takoj v veliko dvorano hotela „Union“, kjer bo imel pripravljani odbor od 12. ure naprej svojo pisarno, da naznani vsakemu udeležencu stanovanje in mu da potrebna navodila. — Noben dijak somišljenik naj ne izostane! Vabimo pa tudi vse drage prijatelje katoliško-narodnega dijaštva, da se udeležijo našega sestanka.

Kaj je to? Četrtek „Dnevnik“ si je drznil v uvodnem članku objaviti infamno obrekovanje, da so mariborski listi „Straža“ in „Slovenski Gospodar“ po posredovanju dr. Verstovskega „vsled Judeževih grošev“ zamolčali pravdo Woschnagg-Aistrich. Prvič ni res, da smo pravdo zamolčali, ampak nasprotno, poročali smo večkrat o njej. Drugič pa je obrekovanje tako žaljivo, da ga ne moremo obravnavati kot navaden časnikarski napad. Pozivljemo „Dnevnik“, da prinese dokaze za svojo gorostasno trditve; z istim dnem, ko prinese dokaze, takoj prenehamo izhajati in bi tudi morali prenehati, kajti naša stranka bi takega lista ne marala. Če pa „Dnevnik“ ne prinese dokazov ali ne prekliče svoje trditve, potem pa vemo mi in vedo tudi liberalci, da navadni faloti in fakirni sodelujejo pri „Dnevniku“. Snažnost bi zahtevala, da potem liberalci sami pometejo s svojim nečednim listom. Na vsak način pa imamo pravico, zahtevati in to tudi storimo, da se obrekovalec podpiše s polnim imenom, kajti mi bomo mu dali takoj priložnost, da svoje podle trditve dokaže pri sodišču. Liberalni poštenjaki, na dan!

Sentiljski dom. Zapričeto liberalno delo se nadaljuje. Napade na Sentiljski dom čitamo dan za dnem v „Narodnem Dnevniku“. Stara liberalna naveda je, škodovati vsaki dobri stvari, in te navede so se poslužili tudi celjski liberalci, da delajo v narodnem oziru škodo ogroženemu St. Ilju. Na našo noto, da daleč okoli ni nobenega slovenskega stavbenega mojstra, kateri bi kril stavitelje pred oblastim, vprašuje „Narodni Dnevnik“, kaj da je g. Misera? Pravi, da sicer ni Slovenec, a je Čeh, in nam nikakor ni nasproten. Na to odgovorjamo, da je g. Misera po rojstvu mogoče res Čeh, a danes se čuti za Nemca in se je izdal za takega tudi pri ljudskem štetju. Mimogrede omenimo, da g. Misera niti besedice ne zna slovenski, češki je pa že popolnoma pozabil, če je sploh kdaj znal. Kar se pa tiče trditve, da nam ni nikakor nasproten, je dosti, ako povemo, da mariborski stavbeni mojstri sploh niso nasprotni Slovincem, ker so kolikor toliko vezani na nje.

Pozor! Vse zadrage, kakor tudi posameznike, ki imajo sadje (namizno in za prešanje), krompir in repo na prodaj, prosimo, da javijo Zadružni zvezi v Mariboru množino, katero imajo na prodaj ter ceno. Tudi za bučne (tikvine) peške v večji množini se dobi kupec. V krajih, kjer se ne izdeluje bučno (tikvino) olje, bi naj posamezni posestniki zbirali bučne peške ter potem skupno potom domače Rafafaznovke prodali.

Za S. K. S. Z. je daroval g. dr. M. Slavič veliko število obrabljenih znamk. Č. g. dr. Anton Medved je daroval za knjižnico S. K. S. Z. veliko število lepih knjig. Srčna zahvala in vivat sequentes!

Odborova seja S. K. S. Z. bo v četrtek dne 2. septembra ob 5. uri popoldne v uredništvu „Slov. Gospodarja“.

Mladeniški shod se vrši 12. sept. na Sv. gorah pri Sv. Petru. Vse mladeniče okoliških župnij opozarjamo na ta shod.

Imenovanje. Orožniški postajevodja Peteržinek v Bralslovčah je imenovan za sodnega kancelista v Kozjem. — Maksimilijan Fekonja je imenovan za davčnega oficijala v Cmuraku.

Katol. polit. društvo za ormoški okraj priredi v nedeljo 29. avg. t. l. javen političen shod pri Sv. Lenartu pri Vel. Nedelji. Govorijo: dež. poslanec Meško, č. gosp. kaplan Stuhec, kmet T. Korpar i. dr.

Bolgarska vlada časnikarjem. Vlada na Bolgarskem je sklenila dati urednikom vseh dnevnikov, brez ozira na stranke, vozne listke I. razreda za prosto vožnjo po vseh železniških progah. Pri nas se je pa časnikarjem vzele še celo polovična vožnja.

Iz poštne službe. Ivan Keržnik je imenovan za poštnega oficijala v Celju. Poštni oficijantinja A. Niefergal v Brežicah je podeljeno mesto poštne ekspedientinje v Planini.

Cesarska maša na Dobrni.

„Grazer Tagespost“ od dne 22. avgusta 1909 št. 232, piše pod naslovom: „Eine Kaiserfeier mit interessanten Begleitumständen“, da je dne 18. avgusta izostala cesarska sv. maša v topliški kapeli in navedla kot vzrok to, da se je slovenski župnijski urad branil za cesarsko mašo v deželni topliški kapeli dati „geistliche Assistenzen“. Temu nasprotno smo od kompetentne strani pooblaščenih sledeče objavili:

Da bo cesarska sv. maša v topliški kapeli ob 9. uri, je ravnateljstvo popolnoma samoooblastno, ne da bi župnijski urad vprašalo, dalo na črni deski objaviti. G. župnik je že dne 11. avgusta v Gradcu dal v pisarni dežel. odbornika g. Stallnerja (med drugimi pritožbami glede na postopanje topliške uprave nasproti nadarbinu) na zapisnik, da dne 18. avgusta ne bo v topliški kapeli na Dobrni cesarske sv. maše, če se ne bo pripravilo, kar je za sv. mašo v tej ka-

peli potrebno, namreč nekaj paramentov itd. Župnijski urad že prosi leta in leta ustno in pisмено deželni odbor za potrebne paramente, za novo mašno knjigo itd., a vse zaman. Tako daleč je že prišlo, da so katoliški topliški uslužbenci sklenili med seboj pobirati doneske, za nabavo najpotrebnejših reči za kapelico. Ali to ni sramota za štajerski deželni odbor? Ker se letos niso pripravile te reči, zato, in samo zato je morala izostati cesarska sv. maša v topliški kapelici.

To so v resnici „zanimive okoliščine“, a te okoliščine ima na vesti nekdo drugi, ne pa „slovenski župnijski urad“.

Če se pa dopisnik graške „Tagespošte“ bje ob prsi, kako „würdig“ je bila cesarska slavnost, ki jo je priredilo topliško ravnateljstvo, opomnimo samo na to, da je večji in daljši del topliške slavnosti obstojal v plesu, ki je motil nedejni mir topličarjev, v župnijski cerkvi je pa množica vernega ljudstva molila za svojega vladarja. Ali pa morebiti misli dopisnik na „govoranco“ g. ravnatelja, ki jo ponavlja ta leto za letom, in ki obstoji iz par suhih stavkov? Ne moremo misliti, da bi hotela „Tagespošta“ g. ravnatelja vleči.

Nam pa je med drugimi res gorostasnimi razmerami v teh prav po mačehovsko oskrbovanih toplinah znano tudi sledeče:

Leto dni sem že nimajo v Dobrnskih toplinah zdrave pitne vode. Topličarji so vsled slabe pitne vode (g. dr. Keppiju v Celju mora biti to znano) zboleli in sicer kar cele luše. In kaj stori ravnateljstvo, kateremu ne načeljuje menda kak penzioniran oficir, ampak doktor vsega zdravilstva dr. Hiebaum?

On pusti vsak dan v skrajno neokusnem sodu, ki v prvem hipu spominja na sode, namenjene za snazjenje stranišč, nepitno, to se pravi iz zdravstvenega stališča nedovoljeno vodo zavleči v kavarno „Milchmariandl“. Mislili smo, ko smo ta sod, ki počiva na zelenem vejevju, prvič videli, da je tukaj namesto „Milchmariandl“ kak „Buschenschank“ ali gostilna pod vejo. K sreči pa nas je velika mlaka pod sohom prepričala, da se ta toči le voda. Ali ni to zopet sramota za celo deželo štajersko, ki je lastnica teh toplin?

Gostje pri „Milchmariandl“ pa se branijo te slabe vode in najemnica je le od milosti g. župnika odvisna, če ji ta iz nadarbinskega vodovoda dovoli pitno vodo jemati.

Kakor čujemo, se je ta stvar že naznanila na c. kr. okrajno glavarstvo in na deželni odbor, ki pa žalibog za take stvari ni lahko dostopen. Kar se pa čenče „Tagespošte“ o banderah tiče, svetujemo, da naj drugokrat za poročevalca nastavi človeka, ki bo vedel razločevati barve.

Cesarska zastava bo pa imela slej ko prej, kakor papeževa, svojo častno mesto nad velikimi cerkvenimi vrati, in sicer v taki dolžini, da ne bo ovirala vhoda v lepo Dobrnsko cerkev.

Štajersko.

Mariborske novice.

Izžrebani porotniki za jesensko porotno zasedanje. Glavni porotniki: Engstler Edvard, hišni posestnik, Frohm Alojz, knjigovodja, Glavič Matija, hišni posestnik, Gottlieb Mihael, mizar, Heumayer Jurij, krojač, Jagodič Simon, poslovođa, Leobner Ernst, nadkonduktor v p., Kiffmann Anton, urar, Lemež Ivan, hišni posestnik, vsi v Mariboru; Žibert Ivan, posestnik, Sv. Lenart; Smodiš Avgust, pek., Sv. Ilj; Thaler Franc, župan, Krasnica; Gaube Fric, posestnik, Jurovski dol; Mayer Jožef, gostilničar, Zg. Sv. Kungota; Trutschl Franc, posestnik, g. Sv. Kunigunda; Amer Ignac, posestnik, Šmartin pri Vurbergu; Črnež Karl, mlinar, Fram; Boldin Ivan, trgovec, Sv. Lovrenc; Novak Anton, posestnik, Ruše; Pšunder Alojz, posestnik v Gornjem Radvanju; Loh Maks, trgovec, Slivnica; Pečauer Matija, dimnikar, Slov. Bistrica; Wutt Karl, trgovec, Slovenska Bistrica; Svec Anton, trgovec, Pekel; Zafošnik Pavel, posestnik, Sp. Novavas; Leskovar Franc, posestnik, Videž; Muhč Alojz, trgovec, Ptuj; Stendte Ivan, podžupan, Ptuj; Zupančič Karl, posestnik, Ptuj; Stamen Adolf, knjigovodja, Ormož; Kautzhammer Ivan, trgovec, Ormož; Herg Jakob, posestnik, Vinski vrh; Horvat Franc, trgovec, G. Radgona; Jandl Julij, posestnik, Gerlova. Namestni porotniki: Menis Dominik, hišni posestnik, Murko Vit, trgovec, Sinkovič Karl, ključar, Schullin Konrad, knjigovodja, Černe Ivan, mesar, Waltz Jožef, trgovec, Wernig Janez, steklar, Worsche Karl, trgovec, Zebisch Ferdo, strojevodja v p., vsi v Mariboru.

Ogoljufan je bil veleposestnik Mihael Podgoršek od Sv. Trojice v Haložah, ko je prišel pred nekaj dnevi v Maribor prodajat vino. Prišel je tudi v gostilno Ubleis v Schmidererjevi ulici. Tam sta se mu predstavila dva gosta kot kžmarja in sta Podgoršku obljubila, da mu bosta odkupila vino. Zadnji je mislil, da bo napravil dobro kupčijo z vinom in je v tej nadi plačeval omenjenima liter za litrom. Pri veseli zabavi so napravili kupčijo. Eden se je zavezal kupiti osem polovnjakov, drugi pa tri, in da sam vse potrebne sode, zakar mu je dal Podgoršek 20 K za garancijo. Po dveh dneh bi morala oba priti po vino, kakor je bilo dogovorjeno. Ker pa le obeh ni bilo, je Podgoršek spoznal, da sta ga speljala na led. Naznanil je celo zadevo policiji v Mariboru, katera je sleparjema že na sledu. Oba sta bajte mizarska pomočnika in se zoveta Stebich Franc in Stuber Jakob.

Izpred sodišča. 21letni posestniški sin Anton Mozir se je imel zagovarjati pred sodiščem radi pregreška teške telesne poškodbe povzročene lastni materi Ivani Mozir. Dne 23. junija t. l. je zahteval omenjeni od matere, naj mu prinese vina. Ker je bil sin že malo vinjen, mu ga mati ni hotela prinesiti. To je pa Antona Mozirja tako razjezilo, da se je jel prepirati in pretepati s sestro Ljudmilo. Mati je hotela braniti hčer, pa jo je sin vdaril po ustih in po očesih, ter jo poškodoval. Da se bo naučil spoštovati mater, je dobil dva meseca težke ječe.

Trgovski pomočnik Frid. Fekonja je okradel svojega gospodarja, trgovca Alojza Korošaka v St. Juriju ob Ščavnici, za svoto 126 K, katere je pa Korošak še o pravem času odzvel svojemu učencu. Za to nezvestobo napram svojemu gospodarju je dobil Fekonja tri mesece težke ječe, poostrene s teden-skim postom.

Proti četrti božji zapovedi se je pregrešil 23-letni posestnik Jakob Zajšek v Kosmincih, ker je iz surovosti težko ranil svojega očeta in je pozneje tudi grozil z revolverjem. Dobil je en mesec zapora.

Z nožem zabodel je hlapec Franc Horvat svojega tovariša Kosija, ko sta se peljala iz gorice domov. Horvat se izgovarja, da je bil pijan; ker pa to ne odgovarja resnici, bo sedel štiri mesece v težki ječi, poostreni z enim postom in trdim ležiščem vsakih 14 dni.

Radi surovosti sta se morala zagovarjati pred sodiščem Franc Roch iz Pobrežja in Ivan Polajšer, ker sta dne 27. junija dejansko napadla Jur. Cvetka, kolarja grajščine na Turnišu, ko se je ta vračal s svojo ženo domov. Cvetko je dobil take poškodbe, da ni mogel 20 dni izvrševati svoje obrti. Za njih surovost sta dobila Roch šest tednov, Polajšer pa 14 dni zapora.

Dne 31. majnika je prišlo pri Sv. Arehu na Pohorju do razpora med fanti, katerega je hotel A. Fric poravnati. Zato ga je sunil Janez Kapun, posestniški sin, z nožem v hrbet in ga težko ranil. Kapun je bil obsojen na štiri mesece težke ječe z enim postom in trdim ležiščem vsakih 14 dni.

Celjske novice.

Cesar je potrdil izvolitev župana dr. Jabornegga. Novi občinski svet se bo konstituiral te dni.

Našli so v sredo v župni cerkvi okoli dvameseca starega ženskega otroka. Pustiti ga je morala njegova mati, za katero se pa ne ve. Prevzela ga je mestna občina, kateri se je že prijavila neka gospa, ki bi ga vzela za svojega.

Woschnagg je res odložil mandat. „Deutsche Wacht“ potrjuje vest, da je Hans Woschnagg res odložil svoj deželnozborski mandat, ter priobčuje na uvodnem mestu njegovo pismo na volilce, v katerem opravičuje ta svoj korak. V tem pismu pravi med drugim: „Meščanski učitelj Avgust Aistrich v Celju je brez pravega povoda prišel proti meni strastno borbo, v kateri se izključno poslužuje zagriženih sovražnikov našega nemškega naroda kot svojih pomočnikov. Ker je dala moja deželnozborska kandidatura povod tej borbi, ki je povzročila tudi neednost v nemških vrstah na Spodnjem Štajerskem, odlagam svoj deželnozborski mandat. Storim to brez pogrčenja in izjavljam, da ne bom utekel niti v slovenski niti v socialdemokratski tabor.“ Čudno je, da Hans v svojem pismu docela molči o tem, da mu je Aistrich pri obravnavi pred sodiščem že sedaj, ko se obravnava ni končana, nepobitno dokazal, da je bil Hans v osemdesetih letih Ivan Vošnjak, in da je celo še nosil rdečo srajco mozirskega Sokola. Celjani seveda tudi brez te obravnave prav dobro vedo, da je Hans naveden nemškutar. Ako „Deutsche Wacht“ izjavlja, da Woschnaggovi volilci ne bodo vzeli na znanje odložitve mandata, ker slej kot prej zapajo Hansu, je to docela razumljivo postopanje. Kam bi pa prišli Celjani, če bi postopali tako rigorozno? Potem bi morali izključiti in izpediti iz nemških vrst same sebe, saj je vendar notorično znano, da je 99 odstotkov Celjanov rojenih Slovincem in da imajo celo takšne može za voditelje, ki so bili člani slovenskih akademskih društev.

Drugi kraji.

Sv. Janž na Dr. polju. V nedeljo 29. t. m. se vrši po večernicah politično in nepolitično zborovanje.

Sv. Barbara v Haložah. Občinske volitve dne 25. avgusta t. l. so za nas deloma, za liberalce pa celoma neugodno izpadle. Zato slednji mislijo prepričati z rekurzum izvolitev župana, češ, da so se zgodile razne nepravilnosti. Naši so bili izvoljeni deloma v II. in I. razredu, III. razred je ves štajerci-janski. Če bodo nove volitve, treba bo bolj intenzivne agitacije, da se udeležijo volitve ljudje, ki so neodvisni od nemškega kapitala. Marsikateri volilec je šel na volišče, ker se mu je ponudilo po kroni. V komisiji so bili res naši, ali na cesti so se prepisavale glasovnice takih, ki so popolnoma zadolženi, torej odvisni. Prepozno se je „Narodna stranka“ zavedla, da s štajercijanci ni dobro česen zobati, ko je namreč vsa propadla. V odbor so prišli sledeči: Č. g. I. Vognin, gg. Jože Kolednik, Emil Blass, A. Stumberger, Franc Krajnc, Iv. Fijačko, Iv. Krajnc, Iv. Zavec, Jože Žuran, Iv. Arnežič, Jože Gnilšek, Vid Kolter 6 namestnikov. Najbrž bo izvoljen zopet prejšnji župan. Za kmečko zvezo je gotovo ta prvi

nastop časten, ker ima sedaj do polovice odbornikov svojih, poprej pa nobenega. — Če bodo pa volitve ovržene, si pa pozicijo še okrepimo, ker smo spoznali ljudi. Udeležba je bila precejšnja.

Velika nedelja. V nedeljo, dne 22. t. m. se je Velikonedeljčanom razdelilo 139 kg. kavnine primesi, katero je darovala prva jugoslovanska tovarna za kavnine primesi v Ljubljani. Ta teden je pomožni odbor pod načelstvom gospoda deželnega poslanca Ozmeča ravno Velikonedeljčanom kot splošno najbolj prizade-tim naklonil. Ker je bilo okoli 800 zavrtikov in župnija šteje približno toliko družin, ni bila razdelitev ravno pretežka. Ni treba biti človeku ravno prerabljučutnega srca, da ga ne bi globoko pretresel pogled na nesrečno ljudstvo, ki s hvaležnim srcem in solznimi očmi sprejema tudi male darove. To se je videlo sedaj kakor tudi takrat, ko so dobri Bolfenčani delili zelenjavo. Težko je nesrečnim premagati prirojeni ponos, ker sicer niso vajeni sprejemati darov. — Le velika potreba in ponekod že skrajna sila to zmore. V imenu hvaležnih župljanov izrekam javno zahvalo I. jugoslovanski tovarni v Ljubljani, kakor tudi slavnemu pomožnemu odboru za velikodušni dar ter priporočam svoje trpeče in skoraj že obupane župljane še v nadaljno podporo. Menhart, župnik.

Nasilen gostilničar. Krčmar Senčar v Vučji vesi je imel v nedeljo, 22. t. m. zvečer nepotrebno godbo in ples. Na to skoraj vsakokrat usodepolna — zabavo je prišel tudi 15letni mladenič Alojz Babič iz Iljaševca pri Sv. Križu. Ta fant je bil znan že od nekdaj kot pohleven in miren značaj. Tudi oni večer je sedel za mizo celo mirno ter prepeval z nekaterimi svojimi tovariši. Okoli 12. ure pa se vrne odnekod krčmar, ki ga je bila ravno poprej neka malenkost razjezila in še mu je vrela kri. Ko mu pove natak, da dela baje omenjeni Babič nemir (kar pa ni bilo res), plane nad ubogelega Babiča ter mu pritisne najprej dve grozni zaušnici. Nato ga zgrabi za ovratnik ter vleče — držeč v eni roki samokres — na prag. Od tukaj ga sune črez visoke cementne in ostrorobe stopnjice na cesto. Revež je padel z veliko omaho na obraz, si prebil in odbil spodnjo ustnico ter pretresel možgane tako silno, da je bil pri priči mrtev. Kakšna žalost je bila za starše in brate, iz kojih srede je odšel zvečer še zdrav in vesel! Najbolj sta obžalovala oče in mati, da je umrl brez spovedi, brez zadnje tolažbe. Naslednji dan je ležal mrlič do 10. ure dopoldne na cesti v svarilo mnogo-brojno zbranemu občinstvu: Ogibajte se krčem, alkohola in „balov“ — zlasti fantje — in predvsem ponoči! — Upamo, da bo ta žalosten slučaj odprl marsikomu oči. Krčmarja je odgnal že pred dnem orožnik. Priselil se je ta krčmar pred približno enim letom iz Bolehnčic sem.

Št. Vid — Grobelno. Dne 8. septembra uprizore tukajšnji igralci narodno igro „Divji lovec“, ki se je z izbornim uspehom igrala pred par leti ter ostala občinstvu in cenj. gostom v živem spominu. Na splošno željo se ista ponovi v prid revni šolski mladini. Vrši se v Završih v prostorih Ig. Gbca ob 4. uri popoldan, kar je radi zveze vlakov jako ugodno. Pri igri in odmorih svira domača godba.

Nova Cerkev pri Celju. Naše katoliško bralno društvo priredi v kratkem dve igri; prvo bodo igrala dekleta, drugo pa fantje. Vsi se že prav pridno pripravljajo na prireditev. — Letina je pri nas letos srednja. Trta pa kaže jako dobro. Toče dosedaj, hvala Bogu, še nismo imeli. — Od nas pojde letos okoli 15 mladeničev k vojakom. Bog daj, da bi se srečni in nepokvarjeni vrnili črez tri leta. — Mladenič kat. bralnega društva.

Velika Pirešca. Naš občinski odbor je izvolil gospoda Ivana Zupanca iz Zalca, ki je pri nas za tajnika, za častnega občana. To pa velike liberalne glave močno boli; zato begajo ljudi z frazami, da bode morala naša občina sedaj preživljati njega in družino njegovo. To delajo ali iz hudobije, tedaj jim naravnost obojamo, ali pa iz nevednosti, tedaj jim pa priporočamo, naj se udeležijo socialnih kurzov S. K. S. Z. Tam se bodo pa naučili, da ima vsak domovinsko pravico tam, kjer biva vsaj deset let; častni je pa lahko povsod, kjer si je stekel zaslug in ga izvolijo zato. To je le čast, ki nima ničesar opraviti z domovinsko pravico. No, pa glede tega gospoda naj bodo liberalčki le brez skrbi. On živi jako solidno, ima svoje posestvo, in če bi zavoljo častnega občanstva imela koga preživljati, bi bili bolj v strahu, da dobimo kakega naprednega na kljuko naših vrat. Liberalce jezi in peče vest, ker so mu odvzeli nekje službo in se skazali nehvaležne skrbnemu tajniku. Naše mnenje je, da človek, ki ima kaj v glavi, lahko živi, četudi mu naprednjaki službo vzamejo, ker vedo, da bo lahko živel, zato je boljše, da se da službo ljudem, ki bi zaradi slabih zmožnosti prišli občini na vrat. Mi Pireščani pa znamo ceniti zasluge tega gospoda, zato smo mu podali to čast in nam to ne dela nobenih skrbi. Če bi imenovanega gospoda res nesreča zadela, kar lahko vsakega, se sme zanesti, da bo dobil povsod jedi z boljšimi ovirki zabeljene, kot jih dajejo naprednjaki. Ako liberalci ne bodo mirovali, bomo pa drugokrat opisali njih delovanje pri naši občini.

Braslovče. Dne 25. avgusta je bila volitev župana, katera se je povsem mirno zvršila. Izvoljen je bil g. Jožef Paner. Občinske svetovalce si je potem novoizvoljeni župan sam izbral po številu 10, kateri pa so do polovice pristali kmečke zveze, do polovice liberalci.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Liberalci prirede tukaj dne 29. t. m. veselico, koje čisti dobiček ja na polovico določen tudi za šentiljski dom. Napadi njihovih listov na šentiljski dom pa vzbujajo v nas dvom, da ni morda liberalcem več za to, da se vgnjezdijo med našim ljudstvom, kakor pa za šentiljski dom.

Koroško.

Sveče v Rožu. V nedeljo, dne 29. avgusta t. l. ob 4. uri popoldne se vrši v prostorih Adamove gostilne v Svečah ustanovni shod „kat. slov. izobraževalnega društva „Koča“ v Svečah. Društvo ima svojo knjižnico, ki obsega že črez 300 knjig in svoj tamburaški zbor, ki šteje 8 (osem) članov. Dal Bog, da bi se v tem društvu začelo novo življenje! Kdor se le količkaj zanima za našo lepo, sveto stvar — prihiti naj na ustanovni shod prihodnjega nedeljo. Rožani — Slovenci — Slovenke — na dan!

Narodni delavec dr. Rostohar. „Mir“ piše: Dr. Rostohar je rekel na jesenski skupščini, da se sedanji voditelji koroških Slovencev le široko-kbustijo, dr. Rostohar sam in njegovi somišljeniki pa delajo za narod na Koroškem. Mi smo že marsikatega vprašali, kaj da je že omenjeni gospod storil za koroške Slovence, pa živa duša nam ni mogla povedati o kakem narodnem delu, koroškemu ljudstvu popolnoma neznanega g. dr. Rostoharja. Pač eden nam je odgovoril: Prvo delo dr. Rostoharja za narod je bilo, da je vzel za ženo trdo Nemko. Prav po vzorcu narodnih radikalcev.

Dobernik za Vsenemčijo! Svoj govor v Monakovem je zaključil poslanec Dobernik sledeče: „Pomagajte nam, da izvršimo veliko nalogo, da držimo odprto pot do Adrije, v Trstu, ki — kakor je že Bismark rekel — pripada nemški državi!“ Tem besedam je sledilo seveda nepopisno navdušenje, ki je dobilo duška v pevanju izdajalske pesmi „Die Wacht am Rhein“. — Po Dobrnikovem trdilu torej Trst ni več avstrijski ampak nemški. To je izrekel tisti Dobernik, ki z visokega sodnega stola meče puščice na avstrijske Slovence radi njihovega nedostatnega avstrijskega patriotizma!

Djekše. Pred nedolгим časom so priredili velikovski ljudski šolarji izlet v našo prijazno gorsko vas. Nič nimamo zoper to. Naj imajo otroci svoje razvedrilo in naj kaj vidijo! Toda, da so hajlali, ko so vendar tudi slovenski otroci bili zraven, tega pa nikakor ne moremo odobravati. Ali se to štrinja s šolskimi predpisi in postavami? In to se godi pod vodstvom nemškonacionalnih učiteljev! Gospodje učitelji, kaj pravi k temu paragraf 71 šolskega in učnega reda? Toda to bi še ne bilo toliko. Učenci so celo smeli kaditi! Učitelji so jim dali na prosto. To je pa vendar škandal. K temu tudi višje šolske oblasti ne morejo in ne smejo molčati. Ali nemškonacionalni gospodje učitelji ne poznajo paragrafa 77 šolskega in učnega reda? Tam beremo natančno sledeče: „Prav posebno je šolskim otrokom“ (med drugim) . . . „prepovedano kaditi.“ Kam bomo prišli s takimi šolami?

Velikovec. Umril je tukajšnji naučitelj na mestnih ljudskih šolah, M. Pichler. N. w m. p.!

Pliberk. V noči od nedelje na ponedeljek je pogorel velik mlin Štefana Kranta v Bistrici. Kako je nastal požar, se ne ve. Škode je nad 30.000 K. Nad 28.000 kron je pokritih z zavarovalnino.

S skale je padel dvajset metrov globoko kmet Jožef Samonik, a je obležal na drugi spodaj ležeči skali z lahimi ranami. Gonil je živino na Gračico pri Maloščah in pri tem se je ponesrečil. Njegove klice na pomoč je slišal kmetaki fant Gasparin, ki je potem spravil s pomočjo drugih ljudi ponesrečenca s skale domov.

Beljak. Oficijanta Iliascha, ki je na pošti odpiral denarna pisma in ki je potem ušel iz beljaških zaporov, so prijeli v Solnogradu. Izdajal se je za pivovarskega uradnika, ki so mu ukradli denar ter je prosil podpore, da bi mogel nadaljevati pot. In res jo je nadaljeval, še celo zastoj v Beljak.

Beljak. Na kolodvoru se je hudo ponesrečil paznik stem, da je prišel med puhače dveh vagonov. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Gornji Dravograd. Poštni sluga Niescher se je v strahu, da zamudi vlak, zaletel vozečemu vlaku naravnost v stran. Kolesa so mu odtrgala obe nogi.

Sv. Danijel. Pri nas se je osnovala kmetijska podružnica. Za načelnika je bil izvoljen učitelj Miloš Danjak.

Kranjsko.

Šentiljski dan na Viču se je 22. t. m. navzlic slabemu vremenu imenito obnesel. Društva, katera so se zbirala v Ljubljani, so odšla popoldne skupno z godbo in konjeniki na čelu proti Viču. Na cesti jih je dobila ploha, ki se je nenadno vtila, a Orli so vztrajno korakali dalje, ne zmeane se za vremenske nepravilike. Zato jih je pa odsko-doval krasen sprejem na Viču, kjer je jelo sijati tudi zopet gorko sonce. Javna telovadba se je vršila nad vse zadovoljivo. Izvajale so se lepo sestavljene težke kamniške proste vaje. Tudi na orodju so se vršile lepe vaje, krasne skupine na drugo, kozi in konju. Pri orodni telovadbi so se jeli nekateri navzoči liberalni Sokoli, posmehovati, a morali so zapustiti telovadišče. Po telovadbi se je pa vršila veselica, na kateri se je nabral lep znesek za našo obmejno trdnjavo v Št. Ilju.

Nagrobni spomenik za žrtve dne 20. sept. 1908. V illožbi trgovine tvrčke Gričar in Mejač v Prešernovi ulici v Ljubljani je razstavljen osnutek nagrobnega spomenika za žrtvi 20. sept. Ivana Adamiča in

Matthia Lundra. Osnutek je izvršil akademični k. par Svitoslav Peruzzi.

„Slovenski Narod“ prinaša v številki od srede notico, ki jo je baje poslal in spisal nek goriški duhovnik. V omenjeni notici se posebno zaletava v g. Terseglava, češ, da je imel protiverski govor, kate-rega bo moral preklicati. Ne vemo, katero vero zastopa dotični „duhovnik“, da ga je omenjeni govor g. Terseglava spravil tako ob njegove verske nauke, ali mu jih preobračal. Pa ja ni dotični pisec mogoče res kak goriški duhovnik „Svobodne misli“, ker ga je ravno omenjeni govor tako v živo zadela, da je moral dati duška svoji verski ogorčenosti v „Slovenskem Narodu“.

Primorsko.

Velika narodna slavnost goriškega krščanskega ljudstva se je vršila v nedeljo dne 22. avgusta v Mirnu na Goriškem. Pri tej priliki se je otvoril tamkaj Društveni dom, lepa in jako pripravnostavba, ki bo sedež vsega krščansko-socialnega gibanja v Mirnu in okolici. Prigodom te slavnosti se je vršila tudi velika javna telovadba pred Društvenim domom. Dopoldne je bil spreved vseh društev, ki so se udeležila otvoritve doma. Kot prvi so šli Orli na konju, za njimi 100 Orlov v kroju, vrla mirenska dekleta v krasnih narodnih nošah in goriška krščanska društva. Nato se je vršilo blagoslovljenje Društvenega doma in pa mladeniški tečaj, na katerem so govorili dr. Lenard, urednik Kremžar iz Gorice in urednik „Slovenca“ Fran Terseglav. Zadnji je neusmiljeno bičal liberalce in kako jih je njegov govor zadela v živo, to kaže dejstvo, kako ga sedaj napadajo.

Novi polom laških podjetij. Gospodarski polom, v laški liberalni stranki, ki je pričel pri banki popolare, se širi od dne do dne. Pred dnevi se je poročalo o zatvoritvi pristno laškega hotela pri Mazziniju. Sedaj nam poročajo, da je sodnija zapečatila laško zadrugo jestvin v Ločniku. Od ustanovitve te zadruge pa do danes ni bilo nobenega obnega zbora, ne računov, ne bilanc! Delničarji bodo morali tudi tu založiti precejšnji primanjkljaj. Tudi komaj dograjeni luksurijsni zadržni hotel Adelf v Ločniku se nagiblje k sušici. Bo prišel čas, ko bodo laška podjetja polagoma jela izginjati iz vse Goriške. Na njih mesto naj pa stopijo naša domača slovenska podjetja, kar je jedino prav in na mestu.

Pogozdovanje Krasa. — Iz poročila komisije za pogozdovanje Krasa posnemljemo sledeče zanimive podatke: V političnih okrajih: Gorica, Gradišče in Sežana so pogozdili novega pustega sveta v površini 84.78 hektarjev, pri čemer so porabili 658.100 dreves in 37 kil semen, kar je stalo skupno 5730.71 K. Za izboljšanje že obstoječih nasadov so porabili 1.701.500 dreves in 280 kil semen, kar je stalo skup-16305.68 K. Finančni račun pogozdovalne komisije izkazuje K 199.59 prebitka. Dohodkov je K 70870.64, stroškov pa K 70671.05.

Ravnateljstvo državnih železnic v Trstu in Nemci. Neki nemški list poroča, da je ministerjalni tajnik Čeh dr. Otokar Auredniček imenovan podravnateljem državnih železnic v Trstu z naslovom mladnega svetnika. Radi tega so zagnali Nemci grozen krik. Menda pokličejo na pomoč samega „železnega“ Bismarka z drugega sveta. Mi smo pa radovedni, kaj Nemce briga, kdo bo ravnatelj državnih železnic v Trstu?

Liberalna županska zveza. V Dutovljah se je v nedeljo, dne 21. avgusta vršil ustanovni shod županske zveze na Krasu. Udeležitev je bila zelo skromna. Domaški župan, I. Vran, je bil izvoljen predsednikom. Županska zveza je torej ustvarjena. Da le ne bi delala štafaže naduti liberalni stranki, ampak delala res za kraske prebivalce, ki so revni na svoji skalnati grudi.

Vodja okrajne bolniške blagajne v Gorici, Leopold Travani, je moral takoj pustiti svojo službo. Tega moža so prav dobro poznali goriški Slovenci, ki so imeli posla z omenjeno blagajno. Travani je bil tudi mestni svetovalec.

Narodno-obrambno delo.

Ciril-metodarska vsiljivost je vedno večja. Ker so si na zadnjem občenem zboru obljubili, da bodo množili družbine dohodke na vsak način in z vsemi sredstvi, začenjajo prirejati v ta namen slavnosti tudi v takih krajih, za katere družba dosedaj še ni darovala niti počenega groša. Da bi imeli še več gmotnega uspeha, vabijo tudi naše somišljenike in krščanska društva, k sodelovanju, češ, da se gre za skupne narodne interese, da se bo prebitek delil ter bo tudi krščanska obrambna organizacija dobila svoj delež. Tako se je zgodilo v Slovenski Bistrici, kjer je bila slavnost izpočetka namenjena za krajne šolske potrebe, ki so res velike, in za obmejne Slovence, nazadnje pa je dobila vse Ciril-Metodova družba. Tudi drugod vsiljujejo liberalci take skupne prireditve. Mi opozarjamo svoje somišljenike, naj liberalcem nikakor ne gredo na limanice. Poleg ciril-metodarskega namena vodi pri tem liberalce še skrivna želja, da bi bankrotnemu liberalizmu potom veselje pripomogli do veljave. Osamosvojimo se torej! Mi imamo svojo prelepo obrambno organizacijo, delajmo zanjo!

Roseggerjeva ustanova za nemški Schulverein napreduje od dne do dne. Dne 26. avgusta je bilo že

doseženo število 400 doneskov. Med ustanovniki opazimo poleg nemških denarnih zavodov, veleobrtnikov in trgovcev, posebno veliko mestnih občinskih zastopov. V zadnjem času je v krog ustanovnikov tudi stopilo mesto Dunaj z znatnim doneskom 20.000 K. Schulvereinovo vodstvo izraža upanje, da se bodo bogati nemški rojaki po povratku iz raznih letovišč in kopališč še bolj intenzivno spominjali Schulvereina in se bo tako uspešno, da bo do prihodnjega obdobja zbora število 1000 doneskov izpolnjeno. Tako bo kmalu realizirana Roseggerjeva formula 1000 krat 2000 je 2.000.000.

Maturantje letošnjega leta prav pridno darujejo za nemški Schulverein. Prejšnjim darovalcem se pridružili maturantje v Velsu s 100 K, maturantje realke v Znojnu s 77 K, realke v Gradcu 90 K, učiteljska v St. Hipolitu 63 K, realka v Sv. tavi 51 K, gimnazije v M. Tribovi 50 K; posebno veliko so darovali abiturienti v Ljubnem, namreč 192 K. Slovenska mladina, posnemaj! Če sama ne moreš prispevati, pa nabiraj darove za obmejne Slovence!

Vodstvo nemškega Schulvereina opozarja na agitacijo za nemške šole ob bližajočem se začetku novega šolskega leta. Pozivlja vse nemške občine, krajne šolske svete, vse podružnice in sploh vse nemško-narodne zveze, da store svojo dolžnost in spravijo kolikor največ otrok v nemške šole. V to svrhu tudi priporoča letak: „Sollen wir unsere Kinder in die deutsche Volksschule schicken“, ki se dobiva brezplačno v njegovi pisarni na Dunaju. Pri tej priliki opozarjamo svoje rojake, naj tega Schulvereinovega opomina ne pozabijo. Nemcev ni treba opominjati, ker store več nego svojo dolžnost, toda Slovence je žalibog vedno in vedno treba svariti in rotiti, pa še ne izpolnijo svoje narodne dolžnosti. Schulvereinske šole so v prvi vrsti namenjene za ponemčevanje slovenskih otrok in ne za odgojo nemških; za nemške že dovolj skrbi država. Branimo torej slovenske otroke pred kremplji organizatorjev! Ne dopuščajmo, da bi se janičarske čete še bolj pomnoževale od leta do leta! Slovenske rodoljube brez razlike strank pozivljamo ter prosimo, da v tem oziru podučijo nevedneže in zapeljance. Geslo, ki se naj te dni širi med ljudstvom, bodi: Slovenska deca v slovensko šolo!

Za Sklad obmejnih Slovencev so darovali od 20. avgusta do 26. avgusta sledeči: po 20 K: Neimenovan, Wilkinsburg, Pa.; Edvard Janžek, župnik, Sv. Marjeta, Štajersko; Anton Ribar, župnik, St. Vid na Planini; Lenger Franc, trgovec, Žiri; Anton Sturm, župnik, Brdo pri Smartnem, Koroško; Dr. J. Dereani, Kamnik; Tvrđka Valentin Treven, Idrija; L. Mikusch, Ljubljana; J. Nagode, župnik, St. Jošt nad Vrhniko; A. Sinkovec, župnik, Škofja Loka; J. Wieser, prošt, Podkarnos, Koroško; J. Podboj, duhovni svetnik, Kandija; Matija Sila, dekan, Tomaj; Fr. Končan, kaplan, Laško; Neimenovan; Dekliška Marijina družba, Trebnje; Škamlec, kaplan, Ljutomer; A. Fetič Frankheim, kanonik, Ljubljana; K. Gnidovec, kaplan, St. Vid pri Zatičini; L. Kolarič, gimnazijski profesor, Ptuj; Prva zbirka Idričjanov za sklad obmejnih Slovencev; Tom. Rožnik, župnik, Selca; Tomaž Potočnik, župnik, Breznice; Ivan Kovačič, trgovec, Radgona; Janez Vuga, vikar, Kozani, Goriško; Janez Lavrenčič, dekan, Kamnik. Dalje so za obmejne Slovence darovali: F. Gorenjšč, Železniki, 2 K 20 vin.; kat. slov. izobraževalno društvo v Dobravi pri Zireh 4 K; Ig. Salehar, župnik, Kandija, 10 K; A. Poljšak, Tomaj, 30 vin.; Janez Teran, župnik v pok., Kamnik, 5 K; A. Zaje, Šiška, 5 K; M. Barbič, župnik, Brdo, 4 K; Jurij Šenk, Jezersko, Koroško, 14 K; Fr. Zupančič, župnik, Starigrad, 15 K; Val. Knaps, Loge, 2 K; F. Lapajne, Trst, 5 K; Anton Dolinar, župnik, Levčine, 3 K; F. Oranič, župnik v zač. pok., Križe, 10 K; Avg. Zigon, Šibenik, 2 K; Jakob Kozjek, Mojstrana, 1 K; F. Kepec, župnik, Česnjica, 10 K; Anton Rihar, Mengeš, 10 K; Polonica dr. Divjakova, Studenec, 10 K; Angelo Cargo, kurat, Nabrežina, 5 K; Fr. Vidmar, župnik, pri Sv. Trojici, 5 K; M. Kadunc, župnik, Preloka, 4 K; Fr. Zorc, trgovec, Ljubljana, 5 K; Peter Kralj, uradnik, Mrava pri Kočevju, 2 K 20 vin.; J. Pino, postajenačelnik, Rečica ob Paki, 5 K; Jozef Novak, župnik v Povirju, 4 K; Martin Raunik, Boh. Bistrica, 2 K; Anton Perko, župan, Višnja gora, 5 K; Iv. Brus, c. kr. rud.-pis. rač. pomočnik, Idrija, 2 K; Anton Bratina, vikar, Kostanjevica na Krasi, 5 K; Štefan Derganc, Semič, 2 K 20 vin.; M. Erčulj, pos., Zagorica, 2 K. — Rodoljubi! Delajte in zbirajte za Obmejni sklad kakor marljiva čebelica. Ne zabite, da stem pomagati zidati temelj svojemu lastnemu narodu. Na noge toraj, meji slovenske domovine na pomoč! Nikdo naj ne za stane!

Slovinci! Slovenke!

Ne pozabite na Št. Ilj!

Razgled po svetu.

Devica Orleanska — Italijanka? Znano je, kako se razni narodi pulijo za velike osebnosti, n. pr. Nemci, ki bi najraje tudi Mojzesa prekrstili za svojega pradedca. Nič boljši niso Italijani, ki si zlasti prisvajajo velike Francoze: Napoleona, Mirabaua, Gambetto itd. Sedaj pa hočejo vzeti Francozom celo njihovo najlepšo zgodovinsko prikazen: devico Orleansko francosko lilijo. Dalje dokazujejo, da je bila Ivana d'Arc čiste italijanske krvi, in sicer iz plemiške rodbine Gonzago v Bolonji. Neki član te rodbine se je namreč odselil v Lotaringijo in od njega pohaja devica Orleanska. To, da priča živa tragedija v Bo-

lonji, ki smatra od nekdanj Ivano d'Arc za svojo rojakinjo, kakor tudi mnogi znanstveni spisi. V bolonjski katedrali se nahaja dalje fresko-slika, ki predstavlja devico v viteški opravi z bojnim praporom in mečem. Slika je iz sredine 15. stoletja, torej pada ravno v čas proslave in tragične smrti device Orleanske. Na zastavi je naslikan kot grb bolonjski rdeči križ in ne francoska lilija. Dalje dokazujejo, da je vse obnašanje Ivane d'Arc kazalo, da pohaja iz plemiške rodbine, nikakor pa ne iz priproste kmečke koč. No, tu je treba pač upoštevati božje navdajenja in božje poslanstvo Ivane d'Arc, kakor ga uči krščanska francoska legenda. A bilo temu kakor bilo — dejstvo je, da Italijani osramočujejo francoske svobodomislice, ki svojo veliko narodno junakinjo grde v pamfletih (Voltaire, Anatole France), medtem ko jo Italijani visoko spoštujejo in goreče delajo na to, da dokažejo njeno italijansko pokolenje. Seveda pa razven današnje frimasonske oficijelne Francije obstoji še prava, staroslavna krščanska Francija, t. j. verno ljudstvo, in to slavi in ljubi svojo veliko zaščitnico — devico Orleansko.

Mesto izginja. Mesto Dera Ghazi Khan v Britski Indiji bode nedvomno izginilo z zemeljskega površja. Reka Ind neprestano odnaša zemljo s hišami in mošejami vred. Mesto je staro, ima več zgodovinskih znamenitosti in šteje krog 24.000 prebivalcev.

Prvi drobnogled. Dolgo časa se je mislilo, da je prvi drobnogled izumil Holanec Cornelius Drebbel l. 1621.; laški učenjak Govi pa je dokazal, da je prvi drobnogled rabil že leta 1610. Galileo Galilei. Leta 1614. je pisal Galilei Pendeju, da vidi s pomočjo svojega drobnogleda muhe tako velike kakor ovce in je tudi opazil, da imajo ščetine in krempljce. Drobnogled je torej starši, nego se je to mislilo doslej.

Nevaren uspeh oglasa. V New-Yorku je neka trgovina za električne potrebščine v nekem časopisu priobčila skromen oglas, da potrebuje enega raznašalca. Ko je drugo jutro vodja trgovine odprl vrata, usulo se je v prostore do 500 moških — vseh starosti in velikosti. Vsak izmed njih je hotel biti prvi, nastala je zmešnjava, suvanje in kričanje. Veliko izložbeno steklo so strli, prodajalci so se z največjo muko zabarikadirali in telefonično poklicali policijo, ki je z vstrajno uporabo palic končno odpravila ponadnike.

Arheološka odkritja. V bližini Londona so prišli na sled starim razvalinam nekega rimskega mesta. Pri odkopavanju razvalin so našli stare rimske vaze iz terakota, ki so obdelane s krasnimi ornamentami. Začniti čas so jeli odkrivati umetno napravljen vodnjak, ki dokazuje po svoji zidavi in napravi, bistroumnost Rimljanov.

Visokost in rast človeka. Več učenjakov, ki so se pečali s prirodoznanstvom človeka, študirali in primerjali njega visokost, rast, obseg čez prsa, moč rok in nog med posameznimi narodi so izdali spomenice, iz katere posnemamo sledeče črte: Visoka telesna mera velja vobče kot ugoden znak dotičnega rodu, dokazuje njegovo veliko delavno sposobnost in zdrav neprisljen telesni razvoj. Boleznim pa kljubujejo veliki in orjaški ljudje veliko težje, kakor majhni in šibki, vendar pa odločuje njihova prvotna naravna moč toliko, da opazimo vkljub temu pri onih narodih, ki imajo najvišjo telesno mero najmanjšo umrljivost. Dokazano je tudi, da kaže telesna mera odraslih, spadajočih k istemu ali sorodnemu narodu stalno in tipično število vsaj za gotovo dobo. Zlasti visoko telesno mero imajo nekateri poldivji narodi. Patagonci so bili že starim narodom znani kot velikani. Imeli so povprečno vis. 178 cm. Vobče se opozarja, da sledeče številke visokosti ne izmenadijo radi eventualne nizkosti, ker je to povprečna mera in se razlikuje pri posameznih prav lahko tudi od 50—50 cm. Prebivalci Polinezijskih otokov merijo 176 cm. Ameriška vojaška komisija je našla pri raznih indijskih plemenih višino 174 cm, med tem ko so merili belokožci v istih krajih le 170—172 cm. Kafri in Zamorci ob Gvineji merijo 172 cm. V Evropi so najvišji Norvežani 176 cm, tem slede Skotci, Švedi in Angleži 169—171 cm, Danci 168½ cm, Holanci 167½ cm. Nemci nimajo enotnega tipa. Severni merijo 167—169 cm, južni pa samo 162 cm. O avstrijskih narodih ne razločuje statistika vsakega rodu posebej. Na Ogrskem ločijo Madžare kot manjši rod 162 cm in slovanska in nemška plemena 164½ cm. V Avstriji pa Nemce in slovanska plemena skupno po 165 cm, kar pa seveda ni popolno, ker bi raziskovanje po narodnostih gotovo pokazalo drugačne rezultate. Poljaki imajo 162½, in Litavci na Ruskem celo 170. Francozi imajo 2 tipa kot Nemci in sicer severni 165, južni 160, med katerimi v sredini pa stoje Španci. Italijani pa imajo še celo več tipov, katerih povprečna visokost je 162 cm. Značilna je statistika Židov. Španski židje in njih potomci so fizično močnejši in dosežajo skoro Špance, ostali evropski židje pa so slabotni in dosežejo 161. Značilno pa je dejstvo, da tej povprečni višini nikakor ne odgovarja primerna moč, rast in obseg telesa, kakor je to slučaj pri vseh ostalih narodih. Najmanjše plemo v Aziji pa so Japanci ob obalah Severnega morja, ki dosežejo komaj 153. — Vobče je razširjeno mnenje, da človek pod vplivom modernega življenja in pri vsestranskem napredku bodisi glede prehrane, dela vobče in pri moderniziranju vseh okoliščin, ki bi mogle v tem oziru na rast človeka kaj vplivati, hira, peša in se manjša. Ta trditev pa je statistično kot taka še ni dokazana. Da se z modernizmom vrivajo med ljudstvo tudi napake in zlorabe, katere uničujejo ozir. slabšajo ljudi je dejstvo, ali za to odgovoren ni celokupen napredek kot tak, marveč dotičniki sami, in pa njih voditelji in vlada, ki dopušča da se zlorablja in pogubno razširja v posameznostih. Ženske so vobče v Evropi za 6—7% manjše od moških, dasi so deklice v prvih letih večje od fantov. Med 8. in 10. letom jih fantje navadno dohitijo, a že v enajstim jih deklice zopet začasno prerastejo, kar je pripisovati vobče močnejšemu in hitrejšemu razvoju ženske do zrelosti tako, da so

deklice približno do 16. leta močnejše in večje od dečkov iste starosti. Po 16. letu pa pride preobrat in takrat se razvijajo mladeniči sila naglo in tudi vstrajneje nego deklice. Nasprotno padajo ženske po 40. letu tudi polovico hitreje kakor moški.

Na razstavi domačih del v Curihu.

Ko me je pred par tedni vodila pot skozi Curih, pa se mi ni posebno mudilo, sem izstopil. Zanimalo me je videti to, po velikosti prvo švicarsko mesto. Poleg tega me je vlekla razstava domačih del, ki se je malo dni prej odprla, ter se petnajstega tega meseca zaključila.

Curih je v večini še protestantsko mesto; toda če bo katoliški element tako napredoval, kakor zadnja leta, bodo katoliki kmalu prevladali čez protestante.

Ko sem se iz velikanskega kolodvora napotil v mesto, so ljudje postajali in radovedno gledali za menoj, češ, iz katere menežarije je neki ušel. Menihi v redovni obleki so redka prikazen v švicarskih protestantskih mestih. Če že imajo kako pot tja, se preoblečejo, ker bi bili drugače večkrat insultirani, posebno če bi zašli v oni del mesta, kjer stanujejo nižji sloji. Tuintam bi imeli pa otroci z njimi svoje veselje, kar tudi ni prijetno.

Jaz se nisem brigal za to, če so imeli ljudje zastoj teater; mirno sem šel h krasni katoliški Marijini cerkvi, da pri tamkajšnjih gospodih poizvem, kje je razstava. Po danih navodilih mi jo ni bilo težko najti. Plapolajoča zastava je reševala tujce neljubega popraševanja.

Predno popeljem bralce skozi dvorane, se mi zdi potrebno povedati, kaj je razumei pod razstavo domačih del.

„Prvoboriteljica“, glasilo švicarske ženske delavske zveze, piše v svoji peti številki na dan otvorjenja razstave:

„Dela, ki so zastopana na razstavi, so od posebne vrste delavcev, ki pravzaprav ne vedo kam spadajo. Kaj se oni brigajo za svetni hrušč, za delavsko gibanje, štrajke. Oni prebijejo od jutra do večera v svojih domačih delavskih prostorih, v krogu svojih družin in morda par pomočnikov. Kar so naredili, to oddajo svojemu odjemalcu, fabrikantu, trgovcu, prekupcu, ki jim izplača od vsakega kosa po dogovoru. Ne spada torej vse, kar se doma naredi, v kategorijo domačih del v zgoraj navedenem pomenu. Kar naredi krojač, čevljar itd. za dom, za posamezne naročnike, ali sam prodaja po hišah in sejmih, je domače delo, a ne v našem pomenu. To mimogrede za umevanje naslednjega.“

Ni moj namen natanko popisovati, kaj sem vse videl, to bi težko katerega zanimalo, ker ima priliko vsak dan enake predmete opazovati v raznih izložbah.

Ena dvorana je bila naobesena z žensko obleko: krila, bluze, predpasniki in kako se že vse imenuje, najrazličnejšega kroja. V drugi je bila zopet razna obleka za moške. V tretji vsakovrstno obuyalo od najpriprostejših kmečkih cokolj z lesenimi podplatami, do najelegantnejših salonskih čevljev in pa čevljevčkov. V četrti krasne vezene, iz katerih je sijala potrpežljivost umetnic. V peti mnogovrstne pletenine, slamniki, posoda, stoli itd. Videti je bilo nadalje cigare v vsih njih štadijih, kako nastane iz stlačenih listov njih lična podoba.

Najbolj se mi je dopadlo v dvorani za rezbarije. Krasni predmeti so bili to. Nisem vedel, kaj bi bolj občudoval, živo fantazijo izdelovalateljev ali spretno roko, ki je vtisnila lesu njeno podobo.

To je v glavnih potezah vse, kar se je videlo, ni pa glavno. Niso namreč otvorili razstave, da bi velikomestni gospodi, ki je bila morebiti najbolj zastopana, pokazali kaj novega. Tudi ne zato, da bi se bahali, kaj znajo. Vse drug namen so imeli, ki so delali za to razstavo in jo odprli. To si takoj spoznal, če si prebiral podatke, ki so bili pri vsakem razstavljenem predmetu.

Eno tablico sem si prepisal v svoj notes v glavnih podatkih. Naj navedem, kaj je bilo pisano. Enajst točk je imela:

V prvi je bilo povedano, v katero kategorijo, vrsto domačih del spada predmet; ali med vezene, ali med krojaška dela, ali kaj drugega. V drugi točki je bilo ime dotičnega predmeta. V tretji kraj, kjer je bil napravljen, n. pr. Curih. V četrti ime izdelovalatelja, po spolu, stanu in starosti. V peti čas, ki ga je rabil za izdelovanje enega kosa. V šesti zaslužek pri enem kosu in sicer bruto in neto zaslužek. V sedmi stroški delavca. V osmi zaslužek na uro. V deveti, če je to njegov glavni, ali pravzaprav edini zaslužek, ali postranski. V deseti, v kakšnem prostoru mora delati, ali ima za delavnico poseben prostor, ali mu je pa morda ista soba za delavnico, spalnico in še kuhinjo zraven. Je morebiti sam, ali so še drugi v isti sobi in koliko. Zadnja točka je povedala, kakšen je bil dotični, ki je predmet naredil, kakšne telesne konstitucije, kakšnega temperamenta, na pol slep, jetičen itd.

Te tablice so pravzaprav govorile in povedale namen razstave. Ne, niso se hoteli bahati, ne radovednosti pasti. Izpostavili so te predmete v prostra-

nih, zračnih dvoranah, da bi gospoda, ki ima prenežen noseč za zažuhle prostore priprostega delavca, imela priliko, saj nekoliko spoznati njegovo mnogokrat res žalostno stanje. Za temi predmeti naj bi gledala njegove žulje, njegovo bedo, in dobila kaj smisla za njegove upravičene težnje po izboljšanju težavnih in žalostnih razmer. To tendenco, ta namen razstave očitno priznava časopis švicarskih usnarjev, ki v svoji sedmi številki obširneje o njej govori.

Nadalje so hoteli tisti, ki so se za to trudili, pokazati svojim tovarišem in tovarišicam sotrpinom, da niso osamljeni, da so še taki, ki poznajo njih položaj in čutijo z njimi. Ob enem naj bi bil to prvi korak k tesnejemu združenju te vrste delavstva in s tem tudi prvi korak k izboljšanju njih žalostnih razmer.

„Prvoboriteljica“, zgoraj omenjeni časopis, pa še piše:

„Tovarišice! Vsaka naj si šteje v dolžnost, da obišče razstavo domačih del; saj boste tam gledale v svoje lastno življenje. Dosedaj se ni nihče brigal za usodo domačih delavcev, dasi je ravno to delavstvo v večini obsojeno k najbednejšemu življenju. Predolgi delavski čas v nezdravih prostorih in sramotno nizki zaslužek glojeta življenske sile teh trpinov in jim kopljeta prezgodnji grob. Ta borna plača sili oslabele stare ljudi in slabotne otročiče, da pomagajo, sicer bi družine ne mogle shajati. To je pri prvih vzrok, da jim še hitreje pešajo moči, pri drugih se ne morejo razviti. Žalibog so še dandanes človeške delavske sile najcenejši stroj. On ne povzroča nobenih materijelnih stroškov, ter se ne izrablja na škodo podjetnikov. Vzdrževanje ne zahteva nikakih posebnih izdatkov, ker žene in otroci so ceno in pohlevno orodje.“

Nadalje piše imenovani list:

„Podjetniki dobro vedo ceniti delavske sile žensk, vedo s kako tiho vdanostjo in zadovoljnostjo si dajo matere iz ljubezni do otrok serkati mozeg iz kosti. Tem kričečim razmeram morejo edino dobre tozadevne postave odpomoči. Razstava domačih del bo h temu brezdomno mnogo pripomogla. Naročila bo postavnim faktorjem, da je ta uredba res nujna, da se je ne da več odlagati.“

„Neovirno dejstvo, da se pri švicarskem domačem delu rabi nad 25.000 otroških sil in to mnogokrat pozno v noč; to dejstvo je za naš čas sramotno. Koliko teh se dušno in telesno ugonobi v prvi mladosti, koliko jih ostane celo življenje mračnih in melanholičnih vsled žalostno preživljenih mladostnih dni, pri trdem delu v tesnih prostorih. A tudi odrasli silno trpe pri teh žalostnih razmerah. Visoka stanarina, tudi na deželi, in borni zaslužek, ne pripuščata tem revežem, ki pogosto nimajo svojega domovja, da bi si najeli človeka vredno in dostojno stanovanje. Draginja življenskih sredstev bedo še pomnožuje. Cele družine so vsled tega že zapadle nezgodni sušici. Če bo šlo tako naprej lahko z gotovostjo konstatiramo, da mora prej ali slej priti do propada lepega števila našega delavstva, ki ima moč in tudi veselje do dela, samo da se mu toliko plača, da more sproti dobivati potrebno moč. To bi bil v resnici zločin na življenskih silah našega ljudstva, ko bi pri teh vnebovpijočih razmerah molčali. Našim otrokom, dedičem bodočnosti, smo dolžni posvetiti vse sile, da jim po tej temni viharji noči, zasije lepša zarja, napačijo jasnejši dnevi. — Delavsko ženstvo; vse na razstavo! Pridite in pogledajte kaj vse so stvarile žuljeve ženske in nedolžne otroške roke! Vaše oko se bo obrnilo v stran; solza ga bo zalila, solza pomilovanja in ogorčenja... Poteptano človeštvo... Ti krona stvarstva?!

Iz teh besed veje globoka, pa britka zavest človeka srca žene — matere. Smilijo se ji otroci, ko ona gleda pri delu z obdelanimi obrazi. Rada bi jim rekla: Le ven na prosto, tam se veselite in krepite! Toda njih jok po kruhu bi jo še bolj zbadal v sree, zato jih opominja: Le pridno delajte da bomo imeli kaj za jesti.

Dasi se ne razumem mnogo na te stvari, tedaj nisem hodil z istimi globokimi čutili od dvorane do dvorane, kakor tisti, ki so brali in čutili iz teh podatkov svojo bedo; me vendar niso toliko zanimali predmeti ko to. Kolikor toliko sem videl želje izdelovalcev, gledal njih tesne ličbe, kjer se trudi in poti cela družina, da si prisluži vsakdanji kruh.

Da so se obiskovalci mogli tem bolj oživiti v položaj teh trpinov, je bilo poskrbljeno tudi za žive slike. V pritličju so bile prirejene majhne, nizke, temne sobe, kjer so se trudili nekateri z izdelovanjem raznih stvari. V prvi sta bila mož in žena pri šatvah za tkanje s svilo. Kako počasi je to šlo in dolgočasno. Jaz sem se v par sekundah naveličal gledati. A ona dva sta bila že udana v svojo usodo, saj prijaznost jima je sijala iz obraza in govora.

Malo naprej je bil črevljars. Njegova soba je imela podobo ječe. Slaba, na pol podrti postelja je bila še taka kakor jo je zjutraj zapustil, pa je šlo že na poldne. Rjuhe so bile videti nekelej bele, a zdaj so imele že vse drugo barvo. Bilo nas je več, ki smo ga gledali, on se pa še ozrl ni na nas, ampak je delal urno dalje. Morda se je bal, da bi še bolj ne občutil svoje bridke usode, ko bi nas bil gledal, kako se sprehajamo okrog.

Kar sem prej bral, sem tu razumel in čutil z njimi, ki so razstavili svoje žulje, morda bolj, ko marsikateri sam.

Brez dvoma ta mirni, tihi, a vendar glasni protest, ki ga je dalo švicarske domače delavstvo s svojo razstavo, proti izkoriščanju nenačestljivih človeških sil, ne bo ostal brez sadov. Že tistih, ki imajo skrbeti za telesni blagor svojih podložnih ni bilo, ali niso razumeli glasov teh podatkov, so jih razumeli tisti, ki so brali v njih svoj lastni položaj. To jih bo nagibalo k tesnejemu združenju in složnemu postopanju za izboljšanje razmer.

Če pomislimo, da šteje ta vrsta delavcev okrog 100.000 moči, brez otrok; si ne moremo misliti, da se bo njih glas, če ga složno povzdignejo izgubil v prazen odmev!

Ali bi se ne dalo glede tega tudi pri nas kaj storiti?!

Narodno gospodarstvo.

Državni monopoli.

Vsa širša javnost se je jela sedaj zanimati za državne monopole, ker namerava Bilinski v tem oziru napraviti odločilni korak za uveljavljenje svojega finančnega načrta, kateri mora vzbuditi živo zanimanje vsacega ekonoma in politika. Finančni monopoli imajo neoporekljivo mnogo prednosti za se. Pri večini monopolov se je radi centraliziranja obratov pomnožil izdelek in se je obratna organizacija bolj zjednačila ter postala tudi bolj enostavna. Bolj pravilna razdelitev davčnih bremen se lahko doseže z kvalitativno razdelitvijo izdelkov. Zdi se, da se blago in roba tukaj ne more izboljšati, ker manjka prave konkurence in javnega tekmovanja v izdelovanju. Gotovo, da donajajo monopoli za gospodarstvo mnogo neugodnih neprilik. Tako na primer zadržujejo radi odstranitve vsakega privatnega tekmovanja vsak podžig za nadaljni tehnični razvoj in napredek. Ravno tako so monopoli škodljivi za delavce, ker ne morejo dobiti nikakega zaslužka pri drugih izdelovalcih. Državni monopoli v raznih državah so dosedaj na soli, tobaku, špiritu (žganju) in v najnovejšem času tudi na vžigalicah.

Monopol na sol se nahaja v Avstriji in v Italiji. Druge države se omejujejo samo na izdelovalni davek, kakor n. pr. na Nemškem, ali na uvozne oziroma trgovinske monopole, mejno carino, kakor na Danskem, Norveškem, Portugalskem, Ruskem in v Španiji. Trgovinski monopoli obstoje v Švici in na Japonskem.

Kako dobičkanosno je monopoliziranje občno porabnih predmetov, kaže na najizvrstnejši način ravno monopol na tobak v Avstriji. Ta je prinesel leta 1900 pri celotnem dohodku 245 milijonov, ne manj, kot 159½ milijonov kron čistega dobička. Avstrijski monopol je deloma uveden že iz leta 1670. Francija ima sličnega iz leta 1674, Italija ga je pa šele upeljala leta 1865. (Posamezne zvezne države v Italiji pa še veliko poprej). Monopol na tobak imajo še nadalje Španija in balkanske države. Na Nemškem so predlagali ta monopol v parlamentarni seji leta 1882., pa so ga zavrgli.

Monopol na špirit obstoji samo v Švici (leta 1886.) na Ruskem in v Srbiji. Ako se pravočasno in razumno vpelje, pomenja to za dotično državo bogat dohodek na davku. Na Nemškem so preračunali, da bi dobili samo pri čiščenju špirita, čistega dobička za 60 milijonov kron.

Petrolejski monopol je vpeljan samo na Grškem od leta 1885. Razni krogi svetujejo tudi pri nas upeljavo tega monopola, ker bi prinašal brez dvojbe bogate dohodke državi blagajni.

Vžigalični monopol je uveden že v mnogih državah, kot trgovinski in izdelovalni monopol, tako na Španskem, Portugalskem, Srbskem in na Rumunskem.

Naša vlada misli sedaj v prvi vrsti na to, da monopolizira vžigalice, špirit in petrolej, ter si stem zagotovi povišek dohodkov za državno blagajno. Na monopoliziranje vžigalic se je že takrat mislilo, ko se je izdala prepoved rabe belega fosforja. Da država misli uporabiti ravno vžigalice za svoj monopol, je dovolj jasno zakaj. Ni ga namreč skoro predmeta, ki bi bil ljudem tako potreben in katerega rabijo v tako ogromni množini, kot ravno vžigalice. Od teh pričakujejo najmanj 20 milijonov kron dobička na leto. Boje se pa pri vpeljavi tega monopola, da bo raba vžigalic manjša in da bodo ljudje vprabljal takozvane samozige, ki že sedaj niso tako dragi, pa zadoščajo vsem potrebam. Najprvo se misli seveda vpeljati samo davek na vžigalice. Ako bi se monopol takoj vpeljal, potem bi zasebni tovarnarji morali prenehati in nekaj let bi gotovo ne bi bilo nikakega izdelka. V drugih državah so morali prestati težke izkušnje v tem. V naši državi so že dolgo pripravljali upeljavo monopola na vžigalice in so v to svrhu nabirali statistični material o uporabi vseh netivih stvari.

Posébnega pomena bi bil petrolejski monopol. V Galiciji je brezstidna judovska špekulacija tako roparsko gospodarila z bogatimi darovi zemlje, da je petrolejska industrija prišla v tako slab položaj, da je morala država že več milijonov žrtvovati in jih bo še morala, da se vpeljejo zopet normalne razmere. Pri galicijskih razmerah bi pač bilo najbolje, ako bi država sama vzela celo petrolejsko industrijo v roke, da bi se toliko petroleja ne izvažalo v tuje države. Državni monopol bi bil pa ob enem tudi naj-

boljši odpor proti amerikanskemu uvozu. Za konzumente bi pa bil monopol gotovo tudi ugodnejši, ker od državnega monopola bi gotovo več dosegli, kakor pa od dosedanjega monopola zasebnih čistilnic, kateri je v vsakem oziru neizprosna.

Mednarodni razpis daril za iznajdbe na polju praktičnega narodnega gospodarstva. Trgovinska zbornica v Turinu razpisuje darila povodom mednarodne industrijalne in obrtne razstave v Turinu, ki bo leta 1911 in sicer za one, ki bi iznašli kako posebno napravo v korist praktičnega narodnega gospodarstva. Razpisano darilo v znesku 50.000 lir se ne more razdeliti med več tekmovalcev. K tekmi se ne bodo pripustile nikake iznajdbe, ki so bile znane že pred letom 1908. Termin za priglasitve je določen na 31. marca 1911 in se morajo vse priglasitve nasloviti na trgovinsko zbornico v Turinu, oddelek za tekmo. Vsa tozadevna natančnejša navodila se izvedo pri vseh avstrijskih trgovinskih zbornicah ali pa pri izvoznem oddelku nižjeavstrijske trgovinske in obrtne zbornice na Dunaju.

Tržne cene v Mariboru: 50 kg. Pšenica K 26—; rž K 17-50; ječmen K 18—; oves K 20—; koruza K 19—; proso K 20—; ajda K 18—; seno K 10—; slama K 8,—; fižol K 0-28; grah K 0-52; leča K 0-64; krompir K 0-10; 1 liter mleka K 0-20 in eno jajce K 0-07.

Veleizdajniški proces.

Zagovornik dr. Popovič nadaljuje z razlaganjem svojih predlogov. Predlaga, naj se čita vest iz „Hrvatskega Prava“ o srbskem grbu v Liki in odgovor na to v „Srbobranu“. V tej vesti se trdi, da so neki dijaki prinesli v Otočac vse polno srbskih grbov, kar pa ni resnica. Ti dijaki so prinesli pač one grbe, ki imajo štiri „S“, ali to so patrijarški grbi, ki nimajo z državnim ničesar skupnega. Predlaga dalje razne druge članke za prečitanje, da bi se dokazalo, da zemljedelniške zadruge niso imele veleizdajniškega namena, ampak samo narodno-gospodarski. Predsednik: Ako hoče sodišče to skleniti, potem bomo pa tukaj sedeli in čakali celo leto, da se konča čitanje vseh predlaganih člankov. Dr. Popovič: Zagovorniki morajo ovreči vse, kar trdi obtožnica, ker ako se je moglo skozi tri mesece poslušati preko dvesto prič o „Srbobranu“ in „Srbskem Kolu“, potem se bo tudi to lahko poslušalo. Predsednik: Jaz imam mnogo potrpljenja in ga bom imel sedaj še nadalje. Samo naj zagovornik to skrajša. (Smeh.) Dr. Popovič nadaljuje članke iz „Srbobrana“. V enem članku je našel tudi besedo tajni sestanek. „Hrvatsko Pravo“ je prineslo tudi neko srbsko besedilo, ki je bilo napisano na neko črečo. „Srbobran“ je prinesel odgovor na to vest „Hrvatskega Prava“ in pisal, da so v Virginmostu, kjer se je to dogodilo, samo Srbi. Od trgovcev sta dva Srba, drugih sedem je pa židov. Bojkot, katerega se dolžijo Srbi, je bil naperjen proti tem židom, ki pa ne reprezentujejo Hrvatov. Dr. Popovič govori dalje, kako je „Srbobran“ v vsaki številki propagiral spravo med Hrvati in Srbi. Ne sme se pa misliti, da se ta sprava na ta način uvede, da bi bili Srbi za vladu, ker ona, posebno današnja, ne predstavlja hrvatskega naroda. Državni pravdnik ga opominja, naj o tem ne govori. Popovič pa še nadalje razlaga svoje predloge glede čitanja „Srbobrana“ in „Hrvatskega Kola“. Državni pravdnik prične nato s predlogi glede okraja Dubice. Vse po zagovornikih predložene priče bi izpovedale, da jim one reči, ki so v obtožnici, niso znane in torej tudi zanje pričati ne morejo. Za Gjuro Serdanoviča bi že dovolil, da bi se zaslišal, ker bi on izpričal, da je dobil sliko kralja Petra od Moje Hrvčanina. Zagovornik Milišević prosi nato državnega pravdnika, naj bi še odgovoril na predloge glede Stare Gradiške. Državni pravdnik na to prošnjo odgovarja s tem, da se temu ne protivi, ker so tudi še drugi zagovorniki stavili svoje predloge. Proti tem razlogom se ne da od strani zagovornikov ničesar ugovarjati, ker so preveč kompromitirani radi veleizdaje in je vsako postopanje v njih prid izključeno. Milušević pravi, da je na tak način vsaka akcija zagovornikov za svoje klijente izključena. On zahteva, da se od njega predložene priče tudi v istini zaslišijo, da se z njih pomočjo ovreže vse trditve o žadevi terorističnega gibanja. Tudi za okraj Lika je zaslišanje predloženih prič izključeno. Glede izjave Pribičevića na skupščini v Korenici, naj se zasliši inženirski pristav Vurster iz Otočca. Obtoženi Stevo Kalember odgovarja sam na izvajanje državnega pravdnika. Državni pravdnik pobija v svojem govoru vse izjave obtoženega in prosi senat, naj bi se zaslišal še okrajni pristav Mrnjavčič iz Broda. Ta se je enkrat vozil skozi Liko, pa so ga pravoslavni napadli, kričeč, da se ne sme tam voziti, ker je srbska cesta. Za okraj Gjulovec je prevzel zagovorništvo dr. Budisavljevič, ki zopet predlaga svoje priče. Državni pravdnik se seveda temu protivi, ker hoče zagovornik s predloženimi pričami ovreči važne točke njegove obtožnice. Priče bi namreč izpovedale in potrile, da se srbstvo ni začelo močno razvijati šele takrat, ko je prišel obtoženi dr. Gjurič v Grubišno polje, ampak je bilo že prej močno razvito. To bi pa bilo olajšilno za obtoženega in bi nasprotovalo predlogu in obtožnici državnega pravdnika.

Naročite „Stražo“!

MALA NAZNANILA

ki se sprejemajo po 2 vin. od besede, najmanjši znesek je 50 vinarjev.

Kdor želi pojasniti o rečeh, ki so naznanjene v inseratnem delu, naj pridene za odgovor znamko 10 vinarjev. Drugače se ne odgovori.

Naznanjam, da sem otvoril vino-
toč čez ulico in da točim vino
domačega pridelka po najnižji ce-
ni. Za obilen obisk se priporoča
Pajk Jožef, veleposestnik, Dol pri
Planini. 153

Pozor Slovenci?

Izdelujem obleke vsake vrste iz
garantirano pristnega domačega in
tujega sukna po najnižji ceni. Po-
strežba točna in solidna. Franjo
Pajk, krojač, Dol pri Planini.
154

Hiša s trgovino mešanega blaga,
z gostilno, prenočiščem in z ma-
lim posestvom v Podčetrtku se
zaradi družinskih razmer pod
ugodnimi pogoji takoj proda, ozir-
odda v najem. To zadevajoča vpra-
šanja naj se blagovolijo doposlati
lastniku g. Martinu Jug, trgovcu
v Št. Petru pod Sv. gorami. 155

Novozidana, dvonadstropna hiša,
8 let prosta davka, s popolnoma
novo opremo, lepim dvoriščem in
majhnim vrtom se pod ugodnimi
plačilnimi pogoji v Mariboru pro-
pa. Kje, pove upravništvo lista.

Cerkveni slikar **Peter Marković**

akadem. slikar v Rožeku na Koroškem

se priporoča čast. gg. duhovnikom in sl. slov.
občinstvu za slikanje raznih cerkvenih slikarij,
božjih grobov, altarnih in bandernih slik, križevih
potov itd. vse na posebno trpežno platno in v
jako stanovitnih barvah; popravlja umetniško sta-
re umetne slike. Sprejema vsa večja dela: sli-
kanje cerkvâ v različnih slogih, cele notranje
poprave cerkvâ (v tem slučaju poskrbi in posre-
duje vse druge umetnike in rokodelce). Cene po
dogovoru in brez vse konkurence. 23

Slovenci! Podpirajte svoje somišljenike!

Hotel**Pri belem volu v Celju**

sredi mesta, blizu vseh uradov; za
tujce 30 sob z vso ugodnostjo pri
nizkih cenah, tudi mesečna stano-
vanja s hrano za letovišcarje; izborna
kuhinja, vedno sveže pivo, različna
vina; po letu senčnat vrt; vozovi
v hiši vsak čas na razpolago: : :
51

se priporoča za obilni obisk. :

Karol Tratnik, Maribor

Župnijska ulica št. 3.

se priporoča prečastiti duhovščini za naročila
različnih moštanc, kelihov, ciborijev, les-
tencev, svečnikov, križov, itd. Staro cerkveno
orodje popravljam pozlatim in posrebrim v
ognju. Mnogo priznanih pisem na razpolago.

Svoji k svojim! 38 Svoji k svojim!

Ljudska hranilnica in posojilnica v Celju,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

v lastni hiši (Hotel pri belem volu) v CELJU, Graška cesta.

Poštno hranilnični račun št. 92.465. — Telefon št. 8.

Hranilne vloge se obrestujejo po 4½% brez
odbitka rentnega davka.

Domači hranilniki se dajejo na dom brez-
plačno.

Hranilne knjižice drugih zavodov se sprejemajo
kot vloge, ne da bi se obrestovanje prekinilo.

Oskrbuje svojim članom izterjevanje njihovih terjatev.

Brezplačno reševanje vseh zadev. 4

Posojila na zemljišča po 5% do 5½% brez
in z amortizacijo.

Posojila na zastavo vrednostnih listin.

Osební kredit na menice in v tekočem računu
pod najugodnejšimi pogoji.

Konvertacija vknjiženih dolgov z najmanj-
šimi stroški.

Za nakup priporočamo tvrdko

M. E. Šepec, Maribor

Grajski trg stev. 2

katera prodaja po najnižji ceni vsakovrstno modno blago za ženske
obleke, svilnate in druge robe, vse vrste najboljše perilno blago,
vsakovrstno sukno (štoffe) za moške obleke, površnike, fino sukno
za talarje in salonske obleke, srajce, ovratnike, kravate, naram-
nice, nogavice, dežnike, obrisače, mizne prte, odeje, preproge,
zastore, razni cvilih, perje za blazine itd. 7

Ignac Božič

narodni krojač v Mariboru,

Tegethofova ulica 16, v hiši dr. Rosine

se priporoča slavnemu občinstvu, kakor tudi
preč. duhovščini za izdelovanje vsakovrstnih
oblek in talarjev po najnižji ceni. Zaloga
vsakovrstnega blaga in gotovih pelerin.

78

**V nujnih potrebah se vsakovrstna
obleka v 24 urah zgotovi.**

Motor-bicikl

lahko kolo PH 1½ se proda takoj za 360 kron. — Denar
se mora pri sprejetju kolesa izročiti. — Več pove Uprav-
ništvo „Straže“.

oooooooooooo

Svoji k svojim!

**Urar, očalar
in zlatar**

Franjo Bureš

Maribor

Tegethofova cesta 33.

pred kolodvorom, priporoča svojo bogato zalogo zlatnine,
srebrnine, ur itd. po najnižji ceni.

Gramofone s slovenskimi ploščami, čistim in
jasnim glasom iz najboljših tovarn.

10 Priznana najboljše igle za gramofone.

Popravila se točno in hitro izvršujejo.

~~~~~

Trgovina tiskarne sv. Cirila v Mariboru, Koroška cesta šte. 5

Zastonj

se ne trži, ampak po zmerni ceni s ti-
skovinami za posojilnice, ki so pri lju-
bljanski ali celjski zvezi, za občinske
urade, za krajne šolske svete in šolska
vodstva, za odvetnike, notarje, trgovce
obrtnike in zasebnike in vsa društva.
Krasne diplome za častne ude, zavitke
in pisma s tvrdko, vizitke, vabila za
društvene veselice, lepake in letake iz-
deluje tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Zastonj

se ne trži, pač pa po nizki ceni s
trgovskimi knjigami, odjemalnimi knji-
žicami, papirnatimi vrečami, kreda, svin-
čniki, črnilom, peresi, tablicami, kartami
za tombolo, lampijoni, papirnatimi kro-
žniki in serviet, pismenim papirjem v
mapicah in kasetah, albumi za foto-
grafije in razglednice, spominskimi
knjigami za gospodične, vsakovrstnimi
razglednicami. : : :

Zastonj

se ne trži, pa ugodno kupite podobice
za molitvenike, slike v spomin na prvo
sv. obhajilo, podobe sv. družine za steno
z milo godbo po 15 K in 20 K, sten-
ske slike papeža, cesarja, škofa, raznih
svetnikov, rožne vence iz ribje kosti,
lesa in kokosa, svetinje iz aluminija, ki
nikdar ne rjavijo, škapulirje vsake
vrste, križce stoječe, ki se rabijo pri
: : bolnikih in križe viseče za steno. : :

Spodnještajerska ljudska posojilnica v MARIBORU,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Stolna ulica št. 6 (med glavnim trgom in stolno cerkvijo).

Hranilne vloge

se sprejemajo od vsakega in se obrestujejo: navadne po 4%, proti 3 mesečni odpovedi po 4½%. Obresti se pripisujejo h kapitalu 1. januarja in 1. julija vsakega leta. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštne hranilne položnice na razpolago (šek konto 97.078). Rentni davek plača posojilnica sama.

Posojila se dajejo

le članom in sicer: na vknjižbo proti pupilarni varnosti po 4¾%, na vknjižbo sploh po 5%, na vknjižbo in poroštvo po 5½%, in na osebni kredit po 6%. Nadalje izposojuje na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzame posojilnica v svojo last proti povrnitvi gotovih stroškov, ki pa nikdar ne presegajo 7 kron. — Prošnje za vknjižbo dela posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsako sredo in četrtek od 9. do 12. dopoldne in vsako soboto od 8 do 12 dopoldne, izven praznikov. — V uradnih urah se sprejema in izplačuje denar.

Pojasnila se dajejo

in prošnje sprejemajo vsak delavnik od 8.—12. dopoldne in od 2.—5. popoldne. 6

Posojilnica ima tudi na razpolago domače hranilne knjižice.

Lampijoni, papirnati krožniki, konfeti, serpentine, servijete, razglednice in karte za šaljivo pošto se dobivajo najcenejše in v največji izbi pri

Goričar & Leskovšek

trgovina s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem na na debelo in drobno v Celju, Graška cesta 7.

Pozor! Slovenci! Pozor!

Josip Macuh, Maribor

Stolna ulica št. 5.

se priporoča slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini za izdelovanje vsakovrstnih oblik. Postrežba točna, cene nizke! Na razpolago je tudi velika zaloga izgotovljenih oblik po 48 jako nizkih cenah.

Restavracija

Narodni dom v Mariboru.

Izhorna kuhinja, izvrstna vina kakor: haloško, ljutomersko, dr. Thurnejev muškatelec, mozlec, vinarec, bizeljčan, konjičan itd. Pivo iz budjeviške češke pivovarne. Po letu udobno kegljišče. Vrtni paviljoni. Sobe za tujece.

Za obilni obisk se priporoča 37
Lojzika Leon.

Pohištvo

Velika zaloga pohištva od najpreprostejšega do najfinejšega v vseh slojih se dobi po znižanih cenah pri 34

„Obrtni zadrugi mizararskih mojstrov“ v Mariboru, Grajski trg št. 3 pri črnem orlu.

~~~~~

Edina narodna steklarska trgovina

Fran Strupi, Celje

priporoča svojo bogato zalogo stekla, porcelana in kame-nine, vsakovrstnih šip, svetilk, ogledal in okvirov za podobe. Prevzete vse steklarske del pri cerkvah in pri-vatnih stavbah. 2

Najnižje cene! Najsolidnejša in točna postrežba!
Na debelo. Na drobno.

Izvrstno domače usnje :

priporoča po najnižji ceni

Elizabeta Welle, usnjarija v Framu. 71

Cerkveni in sobni slikar in pleskar

Franjo Horvat

MARIBOR, Kasino-gasse št. 2.

Se priporoča veleč. duhovščini in slavnemu ob-činstvu za slikanje cerkev, dvoran, sob, društvenih odrov, napisov na steno, deske, plošče in steklo ter za vsa v pleskarsko in slikar-sko stroko spadajoča : : dela. : : 53

Postrežba točna! : : : : Cene nizke!

SMRT

doleti vsacega, ampak sreča samo tistega ka-teri naroči sedaj belo platno v veletrgovski hiši R. Stermecki, Celje (Štajersko).

Štajersko platno m.	po 36 v.
Slovensko platno m.	po 40 v.
Savinsko platno m.	po 44 v.
Vojaško platno m.	po 46 v.
Domestih platno mehko m.	po 48 v.
Gorsko platno debelo m.	po 60 v.
Istrija tkanina, mehka m.	po 54 v.
Holandska tkanina, mehko m.	po 60 v.

Vzorci zastoj in pošiljatve čez 20 K franko.

Olje od motorja oddaje 100 kg. po 25 K.
Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Brzjavaj: „Kamnoseška in- Prva južnoštajerska kamnoseška industrijska družba Brzjavaj: „Kamnoseška in-
dustrijska zadruga Celje“. dustrijska zadruga Celje“.

Edino narodno kamno-seško podjetje v CELJU.

Stavbena in umetna kamnoseška : : : obrt s strojnim obratom. : : :
Izvrševanje vseh stavbenih del: kakor stopnic, fasad, podbojev, pomolov, nastavkov itd. iz različ- : : : nih kamenov in cementa. : : :

Specialna delavnica in podo-barski atelje za umetna cerkvena dela kakor: altarjev, obhajilnih miz, prižnic, kropilnih in krstnih : : : kamnov itd. : : :
Brušenje, puliranje in struganje : : : kamena s stroji. : : :

Mnogoštevilna zaloga nagrobnih spomenikov iz različnih marmornih vrst granitov in sijenitov po razno-vrstnih narisih in nizkih cenah.
Naprava zidanih ali betoniranih : : : rodbinskih grobišč (rakev). : : :

Tlakovanje cerkva, dvoran in hodnikov s šamotnim ali cementnim : : : tlakom. : : :
Izdelovanje pohištvenih plošč iz različnih najbolj idočih marmornih : : : vrst v vseh oblikah. : : :
Popravljanje spomenikov, udela- : : : vanje napisov v iste. : : :